

Učitel na Základní škole v Zubří

Teacher at the Primary School in Zubří

Bc. Štěpán Randýsek

Diplomová práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Štěpán RANDÝSEK**
Osobní číslo: **A08747**
Studijní program: **N 3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Učitelství informatiky pro základní a střední školy**

Téma práce: **Učitel na Základní škole v Zubří**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte literární rešerši k problematice učitele na základní škole.
2. Provedte výběr a zakotvení stěžejních pojmů, které mají vztah k problematice osobnosti učitele a jeho kompetencí.
3. Formulujte cíle práce.
4. Zvolte a zpracujte vhodné metodiky pro praktickou část práce.
5. Realizujte pedagogický výzkum ke zvolenému tématu.
6. Zpracujte a vyhodnoťte získaná data z výzkumného šetření a interpretujte je.
7. Formulujte závěr práce a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. ČÁP, J., MAREŠ, J. Psychologie pro učitele. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.
2. FENSTERMACHER, G., SOLTIS, J. Vyučovací styly učitelů. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-471-7.
3. GAVORA, P. Učitel a žáci v komunikaci. Brno : Paido, 2005. ISBN 80-85867-94-X.
4. KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. Školní didaktika. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
5. KOHOUTEK, R. Základy pedagogické psychologie. Brno : CERM, 1996. ISBN 80-8586-794-X.
6. KYRIACOU, CH. Klíčové dovednosti učitele : cesty k lepšímu vyučování. 2. vyd. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-965-8.
7. MAŇÁK, J., JANÍK, T., ŠVEC, V. Kurikulum v současné škole. Brno : Paido, 2008. ISBN 978-80-7315-175-1.
8. NELEŠOVSKÁ, A. Pedagogická komunikace v teorii a praxi. Praha : Grada, 2005. ISBN 80-247-0738-1.
9. PAŘÍZEK, V. Učitel a jeho povolání. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988.
10. PRŮCHA, J. Učitel : současné poznatky o profesi. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-621-7.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Mgr. Svatava Kašpárková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

19. února 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

31. května 2010

Ve Zlíně dne 19. února 2010

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.

děkan

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.

ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá osobností učitele na 2. stupni Základní školy v Zubří. Teoretická část je rozdělena do tří částí. První část osvětluje pojem osobnost učitele, rozdělí nám typy učitelů, jednotlivé styly vyučování a pojmy s tím související. Druhá část se zabývá pojmem kompetence učitele, kdy tento pojem vysvětlí a poukáže na důležitost začlenění kompetencí učitele do výuky a dvě vybrané kompetence jsou podrobně popsány. Třetí část je věnována pojmu standard učitele, přináší základní informace a vysvětluje potřebu vytvoření standardu učitele. Praktická část je částí výzkumnou. Byl proveden výzkum pomocí dotazníků, doplněný hospitacemi a pozorováním v hodinách, pomocí něhož se zmapovala úroveň kompetencí učitelů na 2. stupni Základní školy Zubří a nedostatky, které si škola nese z pohledu učitelů.

Klíčová slova: osobnost učitele, kompetence učitele, standardy učitele, škola

ABSTRACT

The diploma thesis is about a primary school teacher in Zubri and his personality. The theoretical part is divided into 3 parts. In the first part it is explained what the definition of the term "teacher's personality" means, it divides the different types of teachers and every single style of teaching and other terms. The second part is about the term "teacher's competence". This term is explained here and it shows the importance of the intergration of teacher's competences during teaching. Two chosen competences are described in details. The third part is about the term "teacher's standard". It gives basic information on how important the forming of the teacher's standard is. The practical part is based on research which used questionnaires to map teachers' competences and show the imperfections of this school from a teachers' point of view. The findings of class inspections were added to this research.

Key words: teacher's personality, teacher's competences, teacher's standards, school

Rád bych poděkoval vedoucí diplomové práce Ing. Mgr. Svatavě Kašpárkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytla během řešení mé práce. Také bych rád poděkoval vedení Základní školy v Zubří, že mi umožnilo na této škole provést výzkum pomocí dotazníků a za spolupráci všem učitelům.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

.....
podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 OSOBNOST UČITELE	12
1.1 TYPOLOGIE UČITELŮ.....	13
1.2 VYUČOVACÍ STYL UČITELE.....	14
1.2.1 Exekutivní styl učení.....	14
1.2.2 Facilitační vyučovací styl.....	16
1.2.3 Liberální vyučovací styl.....	17
1.3 AUTORITA UČITELE	18
1.3.1 Formální autorita.....	19
1.3.2 Neformální autorita.....	19
1.4 ŽIVOTNÍ FÁZE UČITELŮ	20
1.4.1 Profesní start – začínající učitel.....	20
1.4.2 Učitelé experti.....	21
1.4.3 Vyhasínající učitel.....	21
2 KOMPETENCE UČITELE	23
2.1 POPIS VYBRANÝCH KOMPETENCÍ.....	31
2.1.1 Kompetence oborově předmětová.....	31
2.1.2 Kompetence psychosociální a komunikativní.....	34
3 STANDARDY UČITELE	38
3.1 PROFESNÍ STANDARDY UČITELŮ	39
3.1.1 Projekt MŠMT	40
3.2 STANDARD SLOUŽÍ:	41
3.2.1 Cíle projektu standardu	41
3.2.2 Obsah navrhovaného standardu	42
3.2.3 Proč je důležitá kvalita pedagogické práce?.....	43
II PRAKTICKÁ ČÁST	47
4 CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍ ŠKOLY ZUBŘÍ	48
4.1 HISTORIE ZÁKLADNÍ ŠKOLY ZUBŘÍ.....	48
4.1.1 Období 18. století.....	48
4.1.2 Období 19. století.....	48
4.1.3 Období od roku 1900 – 1945	49
4.1.4 Období od roku 1948 – 1977	49
4.1.5 Období od roku 1977 – 2004	50
4.2 VELIKOST ŠKOLY.....	50
4.2.1 Pedagogický sbor	51
4.2.2 Školní parlament	51
4.2.3 Spolupráce s rodiči.....	51
4.2.4 Partneři školy.....	52
4.2.5 Spolupráce s hnutím Na Vlastních nohou – Stonožka.....	52

4.2.6	Poradenské služby na škole.....	52
4.3	ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM ZÁKLADNÍ ŠKOLY ZUBŘÍ.....	53
4.3.1	Sportovní třídy.....	53
4.3.2	Ostatní zaměření.....	54
4.3.3	Výchovné a vzdělávací strategie	54
4.3.4	Speciální pedagogická péče.....	55
4.3.5	Průřezová témata a jejich začlenění	56
5	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE ZUBŘÍ.....	58
5.1	CÍLE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	58
5.2	POPIS ZKOUMANÉHO VZORKU.....	58
5.3	DOTAZNÍK	59
5.4	ZPRACOVÁNÍ DAT.....	59
5.5	VÝSLEDKY VÝZKUMU – ZPRACOVÁNÍ A INTERPRETACE DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	59
5.6	HOSPITACE VE VÝUCE NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE ZUBŘÍ.....	75
5.6.1	Popis jednotlivých hospitací hodin	75
5.7	SHRnutí VÝZKUMU	91
	ZÁVĚR	93
	ZÁVĚR V ANGLIČTINĚ.....	94
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	96
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	100
	SEZNAM OBRÁZKŮ	101
	SEZNAM GRAFŮ	102
	SEZNAM TABULEK.....	103
	SEZNAM PŘÍLOH.....	105

ÚVOD

Učitel a učitelé obecně jsou nedílnou součástí životů každého z nás. Na učitele každý z nás vzpomíná celý život a často je rozdělujeme do dvou skupin. V první jsou učitelé, kteří nám přirostli k srdci, byli nám ve škole oporou a jakousi rozšířenou rodinou. Na ty v druhé skupině se pohlíží s podstatně větším odstupem a menším vděkem. Ale možnost ovlivnit nám život měli stejnou. S tím souvisí osobnost učitele, a to, co od učitele očekáváme jako žáci, rodiče či společnost. S učitelem a jeho osobností je spjata také atmosféra, ve které se vyučuje, jaké klima panovalo v jednotlivých třídách.

Učitel je jedna z nejdůležitějších složek výchovy a vzdělávání. Jsou na něho kladeny stále větší nároky a požadavky. A to ho nutí k rychlé adaptaci na měnící se požadavky společnosti a musí se orientovat v nových poznacích vědy, kultury a techniky. (Nelešovská, 2005) To vede ke vzniku nových pojmů, jako je kompetence učitele, což můžeme říct, že jsou profesní kvality a způsobilosti učitele potřebné k vykonávání učitelské profese, které učitel nabírá po celou dobu svého profesního růstu. Pomáhají vychovat lidi, kteří budou konkurence schopni svými vědomostmi a dovednostmi nejen mezi sebou v České republice, ale v celém světě. A k tomu je zapotřebí vytvořit prostředky a podmínky ve školství. S tím souvisí tvorba standardu učitele, který by měl pomoci ohodnotit práci učitele a pomoci mu stále se zdokonalovat a kariérně růst.

Během mé pedagogické praxe jsem si uvědomil, jak je složité všechny tyto složky zkomponovat do jednotného celku a vytvářet příjemné prostředí pro výuku s kvalitním výstupem.

Cílem teoretické části diplomové práce bylo zkompletovat a zpracovat teoretickou odborně orientovanou literaturu k danému tématu. V teoretické části své práce se zabývám osobností učitele a tím, jak může být každý učitel jiný svým přístupem k učení, k žákům a ke své profesi. Dále rozebírám pojem kompetence učitele, poukazuji na rozdíly v chápání kompetencí učitele jednotlivými autory a popisuji dvě konkrétně vybrané kompetence. Na závěr teoretické části popisuji standardy učitele, to jak standard učitele vzniká a proč je důležité ho v budoucnu vytvořit.

Praktická část je výzkumného rázu. Po dohodě s ředitelem Základní školy Zubří, panem Mgr. Stanislavem Petruželou, jsem prováděl výzkum dotazníkovou formou. Jeho hlavním cílem bylo zmapování úrovně kompetencí učitelů na 2. stupni Základní školy Zubří

na základě sebereflexe respondentů (učitelů) a problémů, se kterými se vyučující setkávají. Dalším cílem praktické části bylo také zjistit, s jakými nedostatky se učitelé na této škole setkávají. Výzkum byl doplněn hospitacemi ve vybraných hodinách.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OSOBNOST UČITELE

Definicí osobností učitele je celá řada. Různí autoři vymezují tento pojem odlišně.

Osobnost, jak uvádí Průcha, Walterová, Mareš (2003, s. 148 - 149), je v hovorovém pojetí uznávaný člověk, kladně přijímaný, svérázný svým životem a jednáním.

Čáp a Mareš (2001, s. 111) uvádí: „Osobnost je obecně člověk z psychologického hlediska, s jeho biologickými, sociálními a psychologickými aspekty, s jeho obecnými zákony učení a vývoje, obecnými vztahy mezi schopnostmi a zájmy, temperamentem a charakterem atd. Osobnost ale je zároveň určitý člověk, individuum, odlišné od ostatních ve vlastnostech, zkušenostech, životním běhu atd.“

Když se chceme zabývat osobností učitele, musíme být konkrétnější. Jak uvádí Kohoutek (1996, s. 32), „Osobnost učitele je nejmocnější nástroj ovlivňování žáků. Je působivější než zvolené pedagogické metody, prostředky a techniky směřující záměrně k výchovným účinkům.“

Nelešovská (2005, s. 11) uvádí, že: „Na učitele a jeho osobnost se kladou požadavky spojené s dosažením vyšší úrovně morálních vlastností úzce spojených s výkonem jeho profese. Vyzrálá učitelská osobnost má široký kulturně politický rozhled a vysokou erudovanost ve svém oboru. Neobejde se bez komunikativních dovedností a hlubokého a vřelého vztahu k dětem.“

Kesner (2009, s. 28) uvádí tuto definici osobnosti učitele: „Osobnost učitele se projevuje ve své integraci (psychických, psychofyzických, řídicích, intelektuálních a sociálních funkcích).“ Učitel své činnosti promýšlí. Díky svým zkušenostem a znalostem se rozhoduje jak nejlépe směřovat k vytyčenému cíli.

V současnosti se učitel neobejde bez rychlé adaptace na měnící se požadavky společnosti a musí se dokázat orientovat v nových poznacích vědy kultury a techniky. Jak uvádí Nelešovská (2005, s. 12), rozvoj učitelovy osobnosti není jednoduchá záležitost, je to proces složitý a zdoluhavý. „Základem socioprofesionální přípravy jsou tři dimenze – teoretická (vědomostní), praktická (dovednostní) a osobnostní (hodnotová, axiologická).“ Po vzájemném propojení těchto tří dimenzí „vím, umím, chci“ může vzniknout plnohodnotný a profesně dokonale připravený učitel, vhodný k realizaci kvalitních změn ve školství.

1.1 Typologie učitelů

Ve staré řečtině znamenal typos obraz, ráz, tvářnost, podobu, kterou tvrdá věc vráží nebo vbíjí do látky tvárné. Kohoutek (1996, s. 24) také uvádí, že typologie, kterou míníme u pedagogů, představuje souhrn určitých vlastností, které pedagoga představují. Je zrcadlem sebepoznání. Také vypomáhá poznat a rozlišit kolegy ve školních sborech.

Typologie učitelů je snaha zařadit učitele do skupin podle jejich projevů, způsobu práce, návyků a postojů uplatňujících v jejich profesi. Typ nepostihuje celou skutečnost, je třeba to brát v úvahu. Snaží se o utřídění jednotlivých typů osobností a zkoumá vztahy mezi jednotlivými typy. Kesner (2009, s. 25 - 26)

Asi nejmarkantnější typologizace je podle toho, na kterém druhu a stupni školy učitelé pracují:

- učitelé mateřských škol,
- učitelé základních škol (učitelé 1. stupně, učitelé 2. stupně),
- učitelé středních odborných učilišť,
- učitelé středních odborných škol,
- učitelé gymnázií,
- učitelé speciálních škol,
- učitelé vyšších odborných škol,
- učitelé vysokých škol.

Jedna z nejčastěji uváděných typologií pochází od W. O. Döringa. Vycházel z obecné typologie osobností dle Eduarda Sprangera. Je to těchto šest následujících typů osobností:

- Náboženský typ – má tendence k posuzování svých činů a pohnutek z hlediska smyslu života. Vážný, uzavřený, bez smyslu pro humor, jeví se jako nudný pedant a puntičkář.
- Estetický typ – převažuje iracionalita před racionálním myšlením. Je schopný vcítit se do žáka. Vidí hodnoty v kráse, harmonii, tvaru, půvabu a má tendence k individualizmu a nezávislosti.
- Sociální typ – Své sympatie neomezuje na jednotlivce, či části skupiny, ale věnuje se všem studentům. Je spolehlivý, střízlivý, schopný sebezapření. Hodnoty – láska, altruismus, filantropie.

- Teoretický typ – víc se zajímá o poznání vyučovaného předmětu než o osobnosti žáků. Žáci se ho často bojí. Vědecky a výzkumně pracuje, cílem je hledání pravdy.
- Ekonomický typ – chce dosáhnout maximální výsledky s minimálním vynaložením energie. Rád vede žáky k samostatné práci. Preferuje ve výuce dosáhnout prakticky užitečných vědomostí a dovedností. Nedoceňuje originalitu.
- Mocenský typ – chce všude prosadit vlastní osobnost i agresí. Má rád pocit převahy a s oblibou kárá a trestá. Uspokojuje ho strach žáků. Je náročný a kritický. Kohoutek (1996, s. 24 - 26)

1.2 Vyučovací styl učitele

V kterémkoli vyučovacím předmětu, ročníku, i u různých učitelů můžeme najít různé styly učení. Základními styly učení jsou následující tři:

- autoritativní styl učení,
- liberální styl učení,
- demokratický styl učení.

V moderním pojetí jsou tyto styly nazývány:

- exekutivní styl učení,
- liberální styl učení,
- facilitační styl učení.

Styly učení v této práci vycházejí z moderního pojetí.

1.2.1 Exekutivní styl učení

U tohoto stylu je učitel vnímán jako manažer výukových procesů. Zodpovídá za dobré výsledky žáků, kterých dosáhne prostřednictvím nejlepších dovedností a postupů. Velmi důležité jsou v tomto stylu propracované učební materiály a ověřené vyučovací metody, jež jsou pro učitele nástrojem pro řízení třídy a podporu učení žáků. Fenstermacher, Soltis (2008, s. 17)

Řízení třídy

Jak již bylo zmíněno, v tomto stylu učení je pohlíženo na pedagoga jako na manažera výukových procesů. Aby mohl učitel učit, musí přesně znát, co má učit. K tomu slouží

vzdělávací programy. Musí se zamyslet, jestli jsou žáci připraveni naučit se požadované učivo. Podle toho vypracuje přípravy na hodiny, které neustále upravuje. Promyslí, jak bude učivo žákům předkládat. Provádí přípravu na učení. Poté je třeba přípravy aplikovat do hodin. Podle reakcí v průběhu vyučování se musí učitel stále rozhodovat, jak bude řešit nestanuté situace. I když učitel provedl dokonalou přípravu, může se stát, že žáci učivo nepochopí a v tu chvíli musí učitel vyložit látku znovu a jinak.

Komplexnost školní výuky vyžaduje pečlivé plánování, citlivou realizaci včetně mnoha flexibilních úprav, následné vyhodnocení a přepracování plánu. To se stále opakuje dokola. To vše je velmi podobné činnosti manažera.

V 19. a 20. století převažoval přístup v práci učitele, že úloha učitele je žáky zaujmout a dobře jim vyložit látku. V 70. letech 20. století se ukázalo, že je vyučování daleko složitějším procesem. Je jasné, že učitelé jsou víc než jen odborníci v určitém oboru, snaží se přijít na neznalosti žáků, popřípadě hledat kde dělají chyby. Učitelé se zabývají také požadavky rodičů, nedokonalostí učebnic a výukových materiálů, snaží se vyhovět vedení školy a do toho ještě učit. Fenstermacher, Soltis (2008, s. 17, 23 - 31)

Hlavní rysy exekutivního stylu

Exekutivní vyučovací styl se zaměřuje na:

- řízení času – sleduje procenta času strávená skutečně učením. Zahrnuje takové techniky jako monitorování samostatné práce žáků, redukci neužitečného klábosení, navozování pracovní atmosféry a snaha najít jednoduchý způsob, jak dát najevo neporozumění látce.
- orientace žáka v učivu – učitel dává žákům informace o učivu, jako jsou ukazatelé směru. Tím upozorňuje žáky na to, co se bude učit a jak se to bude učit.
- povzbuzování žáků – je účinným vyučovacím prostředkem. Může se konat prostřednictvím neverbálních náznaků (úsměv), ústního komentáře, písemné poznámky se známkou, i drobné odměny. To vyžaduje zkušenost a dobré porozumění žákovi.
- příležitosti k učení – poskytování žákům šance něčeho se naučit. Narušující faktory: u složitých témat a myšlenek nemají žáci příležitost se jimi zabývat dostatečně, učební látky jsou probírány příliš rychle a povrchně nebo v příliš obecné rovině.

Exekutivní styl klade největší důraz na metody a učivo. Menší důraz klade na vnímání potřeb žáků, stanovování cílů a pěstování přátelských vztahů se žáky.

Silnou stránkou tohoto stylu je poskytování srozumitelných, přímočarých prostředků k přenesení poznatků od učitele k žákovi. Fenstermacher, Soltis (2008, s. 23 - 31)

1.2.2 Facilitační vyučovací styl

Tento styl přikládá velkou hodnotu tomu, co si žáci přinesou do školy a klade důraz na dosavadní žákovy zkušenosti. Učitel je empatická osoba pomáhající žákům rozvíjet jejich osobnost a dosahovat sebeaktualizace a sebeporozumění. Fenstermacher, Soltis (2008, s. 17)

Třída

V tomto stylu učení se učitel tzv. facilitátor připravuje na výuku, při tom myslí na žáky. Jaké žáky bude mít ve třídě, jak jim nejlépe pomůže dosáhnout znalostí látky, jak pozná jejich zájmy vzhledem k tomu, co plánuje ve výuce, co je bude ve výuce zajímat. Učitel v tomto stylu uznává žáky jako osobnosti a jsou pro něj informace o žácích velmi důležité. Podle nich plánuje vyučovací metody a činnosti. To ovlivňuje i to, jak spolu budou komunikovat, o čem budou mluvit a jak bude učitel žáky zapojovat do vyučujícího procesu. Facilitace přináší uvědomění si osobní historie jednotlivých žáků a pomáhá jim využívat zkušenosti, které si do školy přinášejí ze světa mimo školu. Fenstermacher, Soltis (2008, s. 17, 39 - 42)

Hlavní rysy facilitačního stylu

Učitel jako facilitátor zaměřuje svou pozornost na osobnost žáka. Zvládnutí učební látky není u něj na prvním místě. Učivo pro něj není cílem samo o sobě, bere ho spíše jako prostředek rozvoje žáků. Věří, že při příchodu do školy mají žáci velké množství znalostí a vědomostí. Nemusí být stejné jako znalosti, které obsahuje školní vzdělávací program. Jsou to znalosti reálné, získané životními zkušenostmi, proto mají velký význam pro jeho život v rodině a mezi vrstevníky. Jeden z klíčových úkolů učitele je pomoci žákovi propojit znalosti, které si žák přináší do školy, s novými obzory, které mu škola nabízí jako nový zdroj informací. Za účelem propojení světa školy a světa žáka, věnuje facilitátor velkou pozornost osobnosti žáka. Pokouší se dosáhnout u žáků autenticity a pomáhá každému žákovi stát se autentickou osobností a současně hodnotným člověkem.

Vnímání potřeb a zájmů žáka stojí v tomto stylu učení na prvním místě. Velká váha je kladena také na vztah učitele a žáka i na vzdělávací cíle. Obě tyto oblasti jsou velmi úzce propojeny s vnímáním žáka jako jedinečné osoby.

Menší váha je kladena na vyučovací metody a znalost učiva. Fenstermacher, Soltis (2008, s. 17, 39 - 42)

1.2.3 Liberální vyučovací styl

V tomto stylu učení je učitel osobností, která osvobozuje mysl žáků, zasvěcuje je do různých způsobů lidského poznání a pomáhá jim stát se váženými, erudovanými a morálně hodnotnými lidmi. Realizují se klasické myšlenky liberálního vzdělávání v hlavním proudu tohoto stylu.

Kořeny tohoto stylu jsou v liberálním vzdělávání. Cílem liberálního vzdělávání je svobodně myslet, poznávat a rozumět, představovat si a tvořit a tím plně využít dědictví civilizovaného života.

Třída

Probíhá pečlivá příprava na hodinu za pomoci učebnic, pracovních sešitů, vlastních poznámek, vizuálních didaktických prostředků, včetně tabulek, grafů, plakátů, prezentací, internetu, vybraných filmů aj. Učitel má rozplánovaný tématický celek, který by rád stihнул. Aby mohl vše vyučovat jak chce, nejdříve zjistí, co žáci již znají.

Potom je zapojí do pečlivě připraveného zkoumání podněcující dotazy a hledání odpovědí na ně. Naváže na jejich znalosti a snaží se je povzbudit k hlubším a náročnějším otázkám. Postupuje od pokusů k teoretickému zobecnění a znovu k ověření výsledků a k pokusům. Plány přesahují předepsaný vzdělávací obsah. Snaží se rozvíjet znalosti žáků, zapojuje je do činností vzbuzujících zvědavost, kultivujících respekt z důkazů a smysl pro pravdu, podporují představivost a tvořivost a snaží se je propojit s jinými obory. Aby naplnil tyto cíle, musí být pro žáky model nebo vzor určitého způsobu chování.

Dobrá výuka závisí na způsobu vystupování učitele. Jsou morální a duševní vlastnosti, které jsou pro výuku důležité (schopnost aktivně naslouchat, být čestný a poctivý, být skeptický k nepodloženým tvrzením). Učitelovo vystupování v liberálním stylu vyučování zaujímá mimořádně důležité místo. Určuje do jaké míry a zda znalosti a dovednosti směřují k ušlechtilému cíli osvobodit lidskou mysl, nebo zda jsou jen shromažďováním

nedůležitých faktů a dovedností. Učitel musí určitým způsobem vystupovat, a to chce navodit i u svých žáků. Liberálům nestačí jednoduché absorbování poznatků a dovedností žáky, musí být získány takovým způsobem práce, který odpovídá charakteru učiva. Umělecká díla a vědecké objevy jsou pro liberály podstatné. Obsahují potenciál pro pečlivé zkoumání, možnost rozlišování jemných nuancí důležitých pro kultivaci kritické soudnosti, představivosti a hlubokého vzhledu. To umožňuje ukázat způsoby práce na nejvyšších standardech myšlení a jednání. (2008, s. 18, 59 - 65)

Hlavní rysy liberálního stylu

Liberálové se snaží, podobně jako facilitátoři, u žáků naplnit určité cíle. Na rozdíl od facilitátorů se zajímají o to, jak ovlivňuje intelektuální dědictví lidské rasy formování a dosahování těchto cílů. Cíle jsou silně ovlivněny charakterem učiva. Liberální učitelé se snaží vychovat z žáka ušlechtilou a kompetentní osobnost.

Fenstermacher a Soltis (2008, s. 61) uvádějí: „Liberál tvrdí, že nejsme svobodní k tomu, abychom nebrali v úvahu poznatkovou základnu lidského druhu, ale abychom co nejlépe využili kapacitu naší svobody k uchopení velkého množství poznatků a objevů nashromážděných generacemi našich předků.“

Pro liberály jsou hlavní vzdělávací cíle a znalost učiva. Metody, potřeby žáků a vztahy mezi učitelem a žáky hrají vedlejší úlohu. Od manažerů v exekutivním stylu učení se liší tím, že pro liberála není získání znalostí učiva cílem samo o sobě, spíše hledá způsob povzbuzení žáků ke shromažďování moudrosti a poznání jako takového. V exekutivním stylu učení je získávání znalostí učiva cílem, o který se učitel snaží. Fenstermacher, Soltis (2008, s. 18, 59 - 65)

S vyučovacími styly souvisí i autorita učitele ve výuce.

1.3 Autorita učitele

Z původního latinského významu auctoritas – platnost, vážnost, vliv, váha, rada, rozkaz, zmocnění aj.

Kesner (2009, s. 29) „Autorita je společenský vztah, projevující se vlivem jedné osoby na osobu druhou nebo na jiné osoby.“

Autorita je základní předpoklad k tomu, aby byl učitel úspěšný ve své profesi. Vyučování se realizuje ve vztahu učitel – žák a tento vztah pojem autorita vyjadřuje. Bez autority učitel není schopen vyučovat. Získat autoritu odpovídající skutečné úrovni autority může učiteli zajistit vedení u zaměstnanců školy. Ne však u žáků.

Autorita učitele je závislá na společenské a odborné pověsti učitele, na jeho charakterových, morálních a řídicích vlastnostech. Svým kladným a spravedlivým postojem k žákům může pedagog imponovat více, než svými znalostmi. Pro oblíbeného pedagoga mohou žáci zvýšit své pracovní úsilí. Pařízek (1988, s. 103 - 105), Kohoutek (1996, s. 23), Kesner (2009, s. 29)

Můžeme se setkat se dvojnásobným označením autority. Autorita formální a neformální.

1.3.1 Formální autorita

Neboli úřední autorita, která může být daná pracovní funkcí, titulem a pravomocemi. Formální autoritou je učitel schopen získat jen formální poslušnost. Dá se vynutit i strachem, učitel však nezíská uznání.

- vyplývá ze společenské úlohy učitele, představuje společenské požadavky na žáky,
- je to pravomoc, kterou je učitel vybaven a je nezbytná pro vyučování,
- na základě neformální autority a z ní vyplývajících pravomocí učitel rozhoduje, co a jak bude žáky učit, jakým způsobem je bude hodnotit a jak si poradí s případnými prohřešky žáků a s tresty za tyto prohřešky. (Pařízek, 1988, s. 104 - 106)

1.3.2 Neformální autorita

Neformální autorita (pravá) je přirozeně a dobrovolně uznávaná žáky. Ti mají k učiteli přirozenou úctu a učitel má jistotu, že žáci plní jím zadané úkoly. Učitel může získat pravou neformální autoritu následovně:

- Principiálností a ideovou vyspělostí,
- úspěšností svých rozhodnutí,
- lidským přístupem k žákům,
- kladnými charakterovými vlastnostmi, jež vytvářejí z učitele uznávanou osobnost,
- je sám vzorem,
- je uznáván nejen žáky, ale i svými kolegy a ředitelem školy.

Neformální autorita znamená dobrovolné přijetí učitelovy role žáky, rodiči i veřejností.

- Znamená vážnost, váhu, platnost učitelových názorů, jsou přijímány z vlastní vůle žáky,
- souvisí s oblibou učitele, na jeho postavení k třídě a jeho benevolentnosti k žákům,
- při vysoké míře si může učitel klást vysoké vzdělávací a výchovné cíle,
- při nízké míře naopak,
- je nezávislá na úředním postavení učitele, žáci se rádi podřizují jeho vedení a je nutná pro úspěch výchovy, o kterou učitele usilují.

Obě autority se vzájemně prolínají a na jejich poměru je závislá úspěšnost učitele a úspěšnost výsledku vyučování. (Pařízek, 1988, s. 104 - 106), (Kesner, 2009, s. 29)

1.4 Životní fáze učitelů

Učitel během vykonávání své profese projde několika fázemi. První fází je profesní start kdy je učitel „začátečník“, následuje učitel expert a v poslední fázi se učitel nazývá jako vyhasínající. Není pravidlem, že učitel musí do fáze vyhasínání dojít. Vlastně nemusí přejít ani od učitele začátečníka do fáze učitel expert.

1.4.1 Profesní start – začínající učitel

První rok učitele v práci je považován za rozhodující pro utváření jeho profesních dovedností a pro adaptaci na podmínky, ve kterých vykonává svou práci. U učitelů začátečníků se projevuje šok z reality, kdy zjišťují, že ne na všechno, co od nich práce vyžaduje, jsou připraveni.

- Nástupní podmínky pro učitele nejsou vždy příznivé, bývají zklamáni vybaveností škol a nadměrnými úvazky,
- kultura školy hraje roli v reflexi začátečních období v profesi (sociální klima, postoj ředitele, atmosféra v učitelském sboru),
- největší potíže začínajících učitelů jsou uváděny:
  - práce s neprospívajícími žáky,
  - udržení kázně ve vyučování,
  - udržení pozornosti žáků.

- tyto problémy se projevují i v zahraničí, nejen v českém školství. Průcha (2002, s. 26 - 27), Průcha (2009, s. 398)

1.4.2 Učitelé experti

Z latinského slova expertus – kdo něco zkusil, ale také, kdo se osvědčil.

Čas ukázal, že ne každý, kdo vykonává dlouho určitou činnost a má zkušenost je expertem. Učitelem expertem se učitelé stávají asi po pěti letech vykonávání své práce. Ti poté určují charakter vzdělávacích procesů na škole, protože nepůsobí jen na žáky, ale i na začínající učitele.

Některé poznatky o českých učitelích expertech:

- pracovní zátěž českých učitelů je na průměrných hodnotách evropských zemí,
- na obdobné úrovni jsou rovněž didaktické postupy a metody vyučování,
- v českých školách je neúměrná feminizace učitelských kádrů, podíl žen převyšuje podíl mužů v učitelské profesi.

Některé vlastnosti učitelů expertů:

- mají řadu důležitých dovedností zautomatizovaných (to může uvolnit prostor pro to, aby se učitel věnoval náročnějším aspektům situace),
- dokážou citlivěji přizpůsobit své jednání při řešení složitějších situacích, berou v úvahu i kontext situace,
- jejich reakce na novou situaci je pružnější, dokážou lépe improvizovat,
- rozumějí situacím na kvalitativně hlubší úrovni,
- rychle rozpoznají klíčové znaky situace, začátečník je může i úplně nepochopit. (Průcha, 2002, s. 27), Obst (in Kalhous, Obst, 2002, s. 93 - 97), Průcha (2009, s. 398)

1.4.3 Vyhasínající učitel

Uvádí se, že syndrom vyhasínání je typický pro učitele, kteří jsou na konci své profesní dráhy. Průcha (2002, s. 28) uvádí: „Je to stav, kdy profesionál ztrácí zájem o svou práci, provádí ji jen rutinně a bez nadšení, výkon profese jej unavuje, až vyčerpává aj.“

Vyhasínání může být spojeno s:

- únavou z vyučování,

- obavami ze styku s rodiči,
- zklamáním z osobní profesionální úspěšnosti,
- nezájmem dalšího vzdělávání sebe sama,
- averzí k pedagogickým inovacím aj.

„Proces, na jehož konci dojde u člověka k syndromu vyhoření, trvá většinou několik let a má několik fází:

- **Nadšení** – učitel je velmi angažovaný a má vysoké ideály
- **Stagnace** – ideály se nedaří realizovat
- **Frustrace** – škola pro učitele představuje velké zklamání, což se odráží od jeho způsobu jednání s žáky
- **Apatie** – učitel plní své povinnosti s nechutí, dělá jen nejnnutnější věci
- **Syndrom vyhoření** – je dosaženo stádia úplného vyčerpání“

Lajčíková (2008, s. 16)

Vyhasínání se může měnit u učitelů v neurózu, agresivitu a nejistotu v řízení hodiny. Učitelské povolání je náročné a tomu odpovídá opotřebování učitelova organismu jak po fyziologické, tak po psychické a sociální stránce. Proces vyhasínání může být zpomalován a pro některé učitele může být osudný. Kesner (2009, s. 24)

2 KOMPETENCE UČITELE

Mnohdy se v pedagogice objeví nové koncepty přejímané z jiných vědeckých oborů. Nejsou teoreticky dostatečně ujasněny, ale v edukační praxi se prosazují. To je i případ pojmu kompetence. Tento pojem již vstoupil do edukační praxe a byl začleněn do nejnovějších vzdělávacích programů a kurikulárních dokumentů. Průcha (2009, s. 242)

Dle Siegrista (in Belz, Siegrist, 2001, s. 27) poprvé takzvané klíčové kompetence popsal Mertens v roce 1974. Původně označované jako „klíčové kvalifikace“. Vycházelo se z toho, jak dát širší rozměr osobnosti lidem, kteří ztratili práci. Průcha (2009, s. 242)

„Myšlenka klíčových kompetencí je učebním krokem v rozvíjení osobnosti v rámci výchovy a dalšího vzdělávání, tedy konceptem kompetence, nikoliv konceptem vzdělávání. Klíčové kompetence samy o sobě jsou obsahově neutrální, neboť jsou použitelné na libovolný obsah.“ Siegrist (in Belz, Siegrist, 2001, s. 27)

Mnoho autorů se již snažilo vymezit a klasifikovat pojem kompetence učitele. Není divu, že se vymezení každého autora a pohled na kompetence učitele liší. Je složité postihnout komplexnost všech učitelových pedagogických činností, definovat, co vše by měl správný učitel zvládat.

„Obecně je kompetence rozsah působnosti, pravomoc, souhrn oprávnění a povinností, které jsou svěřeny právní normou určitému orgánu nebo organizaci.“ Kesner (2009, s. 24)

Kompetencemi učitelů rozumíme: „Soubor profesních dovedností a dispozic, kterými má být vybaven učitel, aby mohl efektivně vykonávat své povolání.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 103)

V. Švec (2005, s. 25) uvádí: „V literatuře bývají profesní kompetence obvykle vymezovány jako profesní kvality, způsobilosti učitele, které pokrývají celý rozsah profese a jsou rozvoje schopné.“

Je to široké vymezení pokrývající schopnosti a vlastnosti učitele, jeho pedagogické, teoretické a praktické znalosti i zkušenosti, nezbytné pro výkon učitelské profese.

Jak uvádí Smékalová (in Franiok, Knotová, 2008, s. 145) Významem kompetencí učitele je komplexní rozvoj osobnosti žáků, tedy zprostředkovat výchovu a vzdělání. „Za tímto účelem by si měl učitel osvojit řadu dovedností, které jsou podstatným znakem

pedagogické kompetence. Jedná se o celou škálu dovedností didaktických, sociálních, komunikativních, diagnostických, poradenských, organizačních aj.“

Kašpárková (2007, s. 49), která vychází z Vašutové (2001), vymezuje pojem kompetence jako: „receptivní pojem, který vyjadřuje způsobilost jako komplex znalostí, dovedností, postojů a zkušeností, které jsou cílovými kategoriemi profese učitele v měnící se škole, jsou tedy rozvoje schopné, variabilní a flexibilní.

Kašpárková (2007, s. 48) Pedagogická teorie poukazuje na důležitost kompetencí v edukačním procesu a na to, jak je složité je diagnostikovat. Výčet kompetencí se neustále tvoří na základě inovace v pedagogice i nároků na práci učitele.

V každém státě je snaha o podporu kvality učitelů a vymezení podmínek pro dosažení požadované kvality v přípravném vzdělávání učitelů. Jak uvádí Kašpárková (2007, s. 48) dle Nezvalové (2003, s. 11), kvalita učitele zahrnuje pět oblastí:

- vědomosti v oblasti kurikula příslušného předmětu,
- pedagogické dovednosti,
- schopnost sebekritiky a sebereflexe jako projev profesionality učitele,
- empatie a angažovanost ve vztahu k druhým, jejich uznání a úcta k nim,
- řídicí dovednosti, protože u učitelů se předpokládá škála manažerských odpovědností jak ve třídě, tak mimo ni.

Získání kompetencí učitele předurčuje pedagoga být dobrým učitelem a ve své profesi se stát expertem. Kompetence nemůže mít každý učitel, který vystuduje školu a je to tzv. „začátečník“. Mnozí odborníci vymezují učitele „začátečníky“. Podle nich jsou to ti, kteří vykonávají svou profesi v období 1 – 3 let. Někteří uvádějí období dokonce až od 1 do 5 let. Často se teď řeší otázka, jak co nejlépe a nejrychleji dostat učitele na úroveň experta, který tyto kompetence ovládá. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR zveřejnilo dokument *Příprava učitelů a Získání učitelské způsobilosti*.

Učitelská způsobilost by měla být založená na:

- dosažené odborné připravenosti.
- úspěšném absolvování nástupní praxe (alespoň jeden rok praxe)
- osobnostních předpokladech pro výkon učitelské profese.

Profil vzdělávání učitele zahrnuje tyto moduly:

1. odborně-předmětový,
2. pedagogicko-psychologický (představuje potřebný základ pro učitelské působení),
3. všeobecný (formuluje obecnou část znalostí učitele i jazykových znalostí),
4. praktický (nácvik dovedností). *Zkušený učitel (expert)*. [online]. 2005-2009 [cit.2009-12-11].

Dostupný z WWW: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=966>>.

Zde je několik nároků podle Kesnera (2009, s. 24), které jsou po učitelích požadovány. Nemusejí být různými autory uváděny jako kompetence učitelů nebo klíčové kompetence učitelů:

- povinnosti učitele,
- postoje učitele,
- požadavky (na učitelovy kompetence),
- determinanty a předpoklady k výkonu funkce učitele,
- profil učitele,
- orientace učitele,
- zkušenosti a znalosti učitele,
- schopnosti učitele,
- dovednosti učitele,
- kritéria pro hodnocení vlastní práce a hodnocení vlastní práce,
- pedagogické způsobilosti,
- osobní vlastnosti učitele,
- vlastnosti rozhodující pro výkon učitele,
- dispozice učitele,
- standardy a standardy výkonu učitele

Profesní kompetence učitele jsou východiskem pro určení profesního standardu. A profesní standardy by měly tvořit nejdůležitější kompetence pro výkon profese pedagoga. Jsou to tzv. klíčové kompetence. Zdroje pro vymezení klíčových kompetencí učitele jsou tyto:

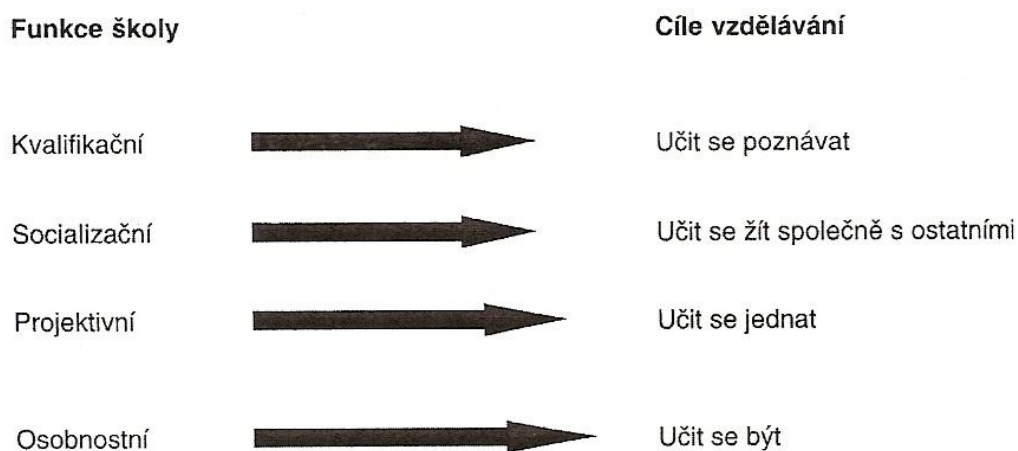
- funkce školy v moderní společnosti,
- tzv. Delorsův koncept čtyř pilířů.

Základní funkce školy v moderní společnosti:

- funkce kvalifikační – zajišťuje přípravu žáků na další studium a dbá na uplatnění v práci,
- funkce socializační – žáci si osvojí vše potřebné k životu v malých i velkých sociálních skupinách,
- funkce projektivní – připravuje žáky na život v měnící se společnosti,
- funkce osobnostní – podporuje utváření individuality v osobnosti žáka.

Delorsovy „čtyři pilíře“ vzdělávání:

- učit se poznávat – osvojení teoretických a praktických dovedností pro objevování světa a učení se,
- učit se jednat – učení se komunikace v různých životních situacích
- učit se žít společně s ostatními
- učit se být – porozumět sobě i druhým lidem, dojít v sobě k tomu nejlepšímu v souladu se společenskými morálními hodnotami. V. Švec (2005, s. 26)

Obrázek 1 – Korespondence funkcí školy a cílů vzdělávání

Zdroj: V. Švec (2005, s. 26)

Z předchozích východisek byly odvozeny tyto klíčové profesní kompetence, jak uvádí V. Švec (2005, s. 27 - 29), který vychází z Vašutové (2001).

Kompetence oborově předmětová

- učitel má osvojeny systematické znalosti ve svém oboru a ty je schopen transformovat do obsahů vyučovacích předmětů,
- dokáže vytvářet mezipředmětové vazby,
- umí vyhledat a zpracovat informace, disponuje uživatelskými dovednostmi u informačních a komunikačních technologií (dále jen ICT),
- je schopný transformovat metodologii poznání daného oboru do myšlení žáků daného předmětu.

Kompetence psychodidaktická

- učitel ovládá strategie učení a vyučování,
- dokáže používat základní metodický repertoár a je schopen jej přizpůsobit jak jednotlivým potřebám žáků, tak i požadavkům konkrétní školy,
- má přehled o vzdělávacích programech školy a pracuje s nimi při tvorbě vlastní výuky,
- má znalosti o teoriích hodnocení, které využívá při hodnocení žáků a bere ohled na jejich individuální potřeby,
- využívá ICT k podpoře učení žáků.

Kompetence obecně pedagogická

- učitel do komunikace se žáky dovede aplikovat procesy výchovy,
- dokáže se na základě znalostí vzdělávacích soustav orientovat v kontextu výchovy a vzdělávání,
- podporuje rozvoj individuálních kvalit žáků a má znalosti o právech dítěte, které ve své pedagogické činnosti respektuje.

Kompetence diagnostická a intervenční

- učitel dovede použít metody a techniky pedagogické diagnostiky žáka a třídy a je schopný identifikovat žáky s poruchami učení, jímž je schopný přizpůsobit učivo i volbu výukových metod,
- ovládá způsob vedení talentovaných žáků,

- je schopný rozpoznat sociálně patologické jevy ve třídě a zajistit si kázeň ve třídě.

Kompetence psychosociální a komunikativní

- učitel ovládá prostředky pro tvorbu přívětivého klimatu školní třídy,
- podporuje socializaci žáků,
- v náročných sociálních situacích se učitel orientuje ve škole i mimo školu,
- uplatňuje efektivní způsoby komunikace se žáky a jejich rodiči.

Kompetence manažerská a normativní

- učitel dovede řídit třídu, práci žáků a umí vytvořit podmínky pro jejich spolupráci,
- zná zákony a dokumenty vztahující se k jeho práci, zároveň se orientuje ve vzdělávací politice,
- ovládá administrativní úkony spojené s evidencí žáků,
- je schopný organizovat i mimovýukové aktivity žáků.

Kompetence profesně a osobnostně kultivující

- učitel má znalosti všeobecného rozhledu,
- je schopný dodržovat zásady učitelské etiky, umí vystupovat ve škole i na veřejnosti jako profesionál,
- měl by být schopný spolupracovat s kolegy, je schopen sebereflexe, vycházející ze sebehodnocení a hodnocení různými subjekty,
- je schopný reflektovat vzdělávací potřeby a zájmy žáků a pružně reaguje na změny výchovně vzdělávacích podmínek.

Obst (in Kalhous, Obst, 2002, s. 98) uvádí model kompetencí učitele od V. Švece (1998), který zahrnuje následující skupiny:

- Kompetence k vyučování a k výchově (Diagnostická, psychopedagogická a komunikativní kompetence).
- Osobnostní kompetence (odpovědnost učitele za pedagogická rozhodnutí, autenticita, akceptování sebe i druhých).
- Rozvíjející kompetence (adaptivita, informační, výzkumné, seberefektivní a autoregulativní dovednosti).

Obst (in Kalhous, Obst, 2002, s. 98) také uvádí kompetence dle C. P. Koetsiera, T. Wubvelse a F. A. J. Korthagena. Ty jsou následující:

- Spouštěcí kompetence – pedagog dovede připravit, realizovat a hodnotit výuku.
- Růstový potenciál – umožní profesionální rozvoj učitelovy osobnosti, jenž je opřený o učitelovu sebereflexi.
- Výzkumné dovednosti – umožňují učiteli zkoumání vlastní pedagogické činnosti a na základě toho ji zlepšovat.

Podle Kesnera (2009, s. 24 - 25) můžou být kompetence chápány také jako soubor dovedností učitele a tento soubor dovedností je nezbytný pro výkon učitelského povolání.

Jako příklad uvádí některé dovednosti učitele:

1. Určit cíle vyučovacího předmětu a jeho dílčích částí.
2. Rozplánování učební osnovy do vyučovacích hodin, bloků, modelů apod.
3. Splnění výukových cílů.
4. Rozdělit vyučovací hodinu do činnostních segmentů a ty provázat.
5. Umět zvolit nejvhodnější učební pomůcky, vyučovací metody, styly učení, atd.
6. Dokázat maximálně využít učební pomůcky.
7. Učit tvořivě a problémově.
8. Aplikovat didaktické zásady a principy.
9. Obsah učiva výchovně využít.
10. Dokázat vzbudit zájem u žáků o učivo a udržet jejich pozornost při výkladu především klíčových vědomostí. A další.

Takto pohlíží na kompetence učitelů i Kyriacou (2004), který popisuje charakteristické rysy pedagogických dovedností. O jejich povaze bylo v minulosti napsáno hodně. Podněty k tomu šly především od lidí odpovědných za přípravu učitelů i za jejich další vzdělávání. Tito lidé se zabývají sledováním kvality vyučování a hodnocením učitelů. Také mezi ně patří výzkumní pracovníci zabývající se efektivností vyučování.

Uvádí se, že je důležité definovat dovednosti učitele následujícím souborem charakteristických rysů:

- jsou zaměřeny na dosažení určitého konkrétního cíle,
- berou ohled na konkrétní prostředí,
- vyžadují přesnost provedení a citlivé přizpůsobení,

- jejich provádění probíhá hladce,
- získávají se výcvikem a praktickým působením. (Kyriacou, 2004, s. 17)

Kyriacou (2004, s. 20) také uvádí definici základních pedagogických dovedností. Ty lze definovat jako jednotlivé logicky související činnosti učitele, podporující žákovu učení. Rozlišuje tři důležité prvky těchto dovedností:

1. Vědomosti – ty zahrnují učitelovy poznatky, které se týkají oboru učitelovy profese, žáků, kurikula, metod vyučování a všech faktorů, týkajících se jeho pedagogických dovedností.
2. Rozhodování – zaměřené na dosažení co nejlepších vzdělávacích výsledků. Rozhodování patří k průběhu přípravy na vyučovací jednotku, také však během ní, i po ní.
3. Činnost (Akce) – jak se vyučující chová navenek s cílem pomoci učení žáků.

Základní pedagogické dovednosti, přispívající k úspěšnému vyučování, můžeme popsat následovně:

1. Plánování a příprava – správné určení výukového cíle a cílových dovedností, které žáci mají zvládnout na konci hodiny.
2. Realizace vyučovací jednotky – dovednost úspěšně zapojit žáky do učební činnosti.
3. Řízení vyučovací jednotky – dovednost řídit a organizovat učební činnosti za udržení pozornosti, zájmu a aktivity žáků.
4. Klima třídy – dovednost vytvořit a udržet kladné postoje žáků k výuce.
5. Kázeň – dovednost udržet pořádek a řešit nežádoucí projevy v chování žáků.
6. Hodnocení prospěchu žáků – dovednost hodnotit výsledky žáků ve výuce.
7. Reflexe vlastní práce a evaluace – dovednost sám si zhodnotit práci a do budoucna ji vylepšit. (Kyriacou, 2004, s. 23)

Všichni pedagogové samozřejmě nemůžou ovládat všechny výše uvedené kompetence a dovednosti. Souvisí to i například s délkou praxe učitele, učitelovou osobností. Cílem učitelů by však mělo být, snažit se docílit toho, být pracovníkem na svém místě ve všech ohledech a alespoň se přiblížit osobnosti, která všechny tyto kompetence a dovednosti ovládá.

Nabyl jsem přesvědčení, v souladu s autory, že aktuální kompetence učitele je dosažená úroveň dovedností v dané oblasti učitele.

2.1 Popis vybraných kompetencí

V této práci jsem se rozhodl více se zabývat následujícími kompetencemi:

- kompetence oborově předmětová,
- kompetence psychosociální a komunikativní.

2.1.1 Kompetence oborově předmětová

V rámci zaměření oboru, který studuji, jsem se zaměřil na oborově předmětové kompetence ICT (Informační a komunikační technologie)

V celém světě je snaha vytvářet prostředí podporující učitele ve využívání informačních a komunikačních technologií. Základní součásti takového prostředí lze rozdělit do následujících oblastí:

- kvalitní vzdělávání učitelů,
- zajištění dostupnosti technologií, tedy dodávka a samozřejmě i servis a správa hardwaru,
- širokopásmové připojení k Internetu. Neumajer (2007)

Učitel, který pomocí ICT skutečně vytváří edukační prostředí, nepoužívá ICT jen jako prostředek k prezentaci učiva, k demonstraci či tvorbě výukových materiálů. Už nevystačí jen se znalostmi v oboru a základními poznatky psycho-didaktických disciplín. Kromě tradičních dovedností musí zvládat i dovednosti nové. Už není v roli poskytovatele faktů a informací žákům. Řídí poznávací a učební aktivity žáků, jejich spolupráci a spolupráci s dalšími učiteli a odborníky. V dnešní době informačního boomu učitel nemůže znát odpovědi na všechny otázky. Měl by však najít způsob a aplikovat metody vedoucí k nalezení odpovědí a interpretovat je žákům. K tomu může využívat ICT.

Dovednosti učitele aplikujícího ICT:

- Odborné dovednosti a znalosti z oboru.
- Pedagogické a manažerské dovednosti a znalosti učitele potřebné pro výuku podporovanou ICT.
- Informačně a komunikačně technologické dovednosti potřebné pro aplikování ICT ve výuce.

- Jazykové kompetence – znalost aspoň jednoho cizího jazyka – především jazyka anglického.
- Sociálně komunikativní kompetence. ČERNOCHOVÁ, M. *ICT kompetence učitele I.* [online]. 2005 [cit.2009-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.jsi.cz/clanky/vyuka/200303234979>>.

Podle Neumajera (2007, s. 28), ICT kompetence zahrnují: schopnost vyhledávat, shromažďovat a zpracovávat informace a používat je kritickým a systematickým způsobem, hodnotit jejich důležitost a rozlišovat mezi reálnými a virtuálními informacemi a zároveň chápat vztahy. Jedinci by měli umět používat nástroje k vytváření, prezentaci a pochopení komplexních informací a měli by být schopni internetové služby získávat, vyhledávat a používat; rovněž by měli umět používat technologie informační společnosti (dále jen TIS) k podpoře kritického myšlení, tvořivosti a inovaci.“

Pro efektivní využití edukačního potenciálu ICT ve výuce je nutné, aby učitel rozuměl vzdělávacím specifikám ICT. Musí mít určitou úroveň znalostí a dovedností pracovat s ICT. To není dostačující. Rozhodující pro výuku jsou kvality učitele v oblasti:

- přípravy,
- realizace,
- monitorování,
- vyhodnocování výuky a vlastního řízení procesu učení žáků s efektivním využitím ICT.

Neumajer (2007, s. 28) uvádí: „Evropské odborné fórum věnované e-Dovednostem60 (*e-Skills*) konané v roce 2004 rozdělilo ICT dovednosti na tři skupiny. Z pohledu pedagogických pracovníků je důležitá definice uživatelské ICT dovednosti: jedná se o způsobilost potřebnou pro efektivní aplikace ICT prostředků jedincem. Uživatelé uplatňují ICT jako nástroj jejich vlastní práce, která se ve většině případů přímo ICT netýká. ICT dovednosti pokrývají využití obecných programových nástrojů (*software*).“

Integrace ICT do osnov – Probíhá ve čtyřech stádiích a každé stádium vyžaduje určité ICT kompetence učitele:

1. Stádium – ICT gramotnost
2. Stádium – aplikace ICT v jednotlivých předmětech
  - dovednosti ke stimulování žákova učení

- dovednosti k řízení práce ve třídě
- dovednosti rozhodnout, kdy jsou užitečné multimediální prezentace
- dovednosti analyzovat obsahová specifika multimediálních výukových programů
- dovednosti vést žáky k vyhledávání, porovnání a analýze informací získaných z Internetu a dalších zdrojů
- dovednost vybírat a používat adekvátní ICT nástroje ke komunikaci učitele s kolegy a ostatními žáky
- dovednost používat ICT efektivně, vybírat výcvikové kurzy a zapojit se do všeho, co přispěje k jeho profesnímu rozvoji

3. Stádium – infuze ICT napříč osnovami

- Dovednosti rozumět kdy, kde, proč, jak ICT přispívají k cílům výuky, dovednosti zvolit adekvátní ICT nástroje stimulující učení žáků
- dovednosti řídit prostředí školy a třídy
- dovednosti zařazovat do výuky multimediální prezentace
- dovednosti analyzovat multimediální edukační prostředí
- dovednosti podporovat žáky v objevování a v analyticko – syntetických činnostech při zpracovávání informací
- dovednosti používat různé ICT prostředky ke komunikaci
- dovednosti používat ICT efektivně, pravidelně k profesnímu rozvoji a dalšímu vzdělávání

4. stadium – ICT specializace

Klíčové kompetence učitele přírodovědných předmětů v oblasti ICT. [online]. [cit.2009-12-11]. Dostupný z WWW: <

YtLeHDhZGiwJ:artemis.osu.cz:8080/artemis/uploaded/215_1_Korespondencni_ukol.pdf+ict+kompetence+ucitelu&hl=cs&gl=cz&sig=AHIEtbT_qdMw-sTs2M_w6wXGY_ewCdxRJw>., ČERNOCHOVÁ, M. *ICT kompetence učitele II.* [online]. 2005 [cit.2009-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.jsi.cz/clanky/vyuka/200303234980>>.

2.1.2 Kompetence psychosociální a komunikativní

Z dříve uvedených kompetencí učitele jsem se dále zaměřil na pedagogickou komunikaci.

Pedagogická komunikace

Komunikaci můžeme označit jako sdělování či dorozumívání. Pro pedagogické hledisko je důležitá sociální komunikace, která se týká sdělování a dorozumívání mezi lidmi.

Podle pedagogického slovníku Průcha, Walterová, Mareš (2003, s. 103) je pedagogická komunikace: „Zvláštní případ sociální komunikace. Je zaměřena na dosažení pedagogických cílů, mívá vymezen obsah, sociální role účastníků, stanovena či dohodnuta komunikační pravidla. Odehrává se nejen ve škole, ale také v rodině, ve sportovních a zájmových zařízeních, ve výchovných a převýchovných zařízeních, v pracovním prostředí. Má aspekty intencionální, kognitivní, motivační.“

Gavora (2005, s. 25) uvádí, že: „Komunikace je základním prostředkem realizace výchovy a vzdělávání prostřednictvím verbálních a nonverbálních projevů učitele a žáků.“

Čáp, Mareš (2001, s. 268) uvádí: „Pedagogická komunikace je specifickým případem sociální komunikace. Informace si tu vyměňují a vzájemně na sebe působí: učitel – žák – skupina žáků – školní třída.“

Komunikace ve třídě se odlišuje od komunikace v jiných institucích a životních situacích. To je dané rolemi partnerů v komunikaci, cílem a obsahem komunikace a také vlastnostmi dané časem a prostorem komunikace.

Bez komunikace by nemohla probíhat výuka. Je proto nevyhnutelnou součástí vyučování. Uskutečňuje se jako sled komunikačních činností, dovedností a aktů, které probíhají mezi učitelem a žáky a také mezi žáky navzájem. Díky komunikaci učitel realizuje výchovně vzdělávací cíle, také díky ní může učitel přinést do školy obsah výuky a realizovat vyučovací metody a normy. (Gavora, 2005 s. 25)

Komunikace verbální a nonverbální

- Verbální komunikace – ve škole je na prvním místě mluvení – řeč. Základní jednotkou je slovo, proto verbální komunikace. V pedagogickém procesu má několik fází. Musí existovat záměr něco sdělit (předchází slovní formulaci), následuje vlastní sdělení (adresát je žák nebo celá třída), následně se adresát snaží

dekódovat sdělení (odhalit smysl). Prostředky jak zpřesnit smysl mohou být rozhovor nebo dialog. Nelešovská (2005, s. 41 - 42)

- Nonverbální komunikace – znamená mimoslovní komunikace. Jde o komplexní řeč těla. Řeč těla je daleko upřímnější než slova. Pouze 7 % informací z rozhovoru nám dávají slova, zbytek získáváme z řeči těla jako například z tónu a barvy hlasu. Při nonverbální komunikaci komunikujeme:

- výrazy obličeje,
- pohledy,
- pohyby,
- fyzickými postoji,
- gesty,
- dotekem,
- přiblížením či oddálením,
- tónem řeči,
- úpravou zevnějšku a životního prostředí. Nelešovská (2005, s. 46 - 47)

Partneři vystupující v běžné třídě

Vztahy ve třídě se dají popsat ve dvou rovinách. Do první roviny vztahů patří vztahy symetrické. Jsou to vztahy mezi rovnocennými partnery. To znamená, že tyto vztahy jsou mezi žáky, kteří si jsou v komunikaci rovnocenní a mají stejná práva a možnosti.

Následující vztahy jsou symetrické:

- žák – žák
- žák – skupina žáků
- žák – třída
- skupina žáků – skupina žáků
- skupina žáků – třída

Do druhé roviny vztahů patří vztahy asymetrické. Tyto vztahy jsou dány nadřazeným postavením osoby (učitele) nad jinými osobami (žáky). Umožňují učiteli rozhodovat o určitých otázkách komunikace jako například: kdo s kým bude komunikovat, o čem, do kdy, jakým způsobem aj. Asymetrický vztah se může objevit i ve skupině žáků, kdy je jeden ze žáků vedoucí nebo dominantní ve skupině.

Asymetrické vztahy jsou následující:

- učitel – žák
- učitel – skupina žáků
- učitel – třída (Gavora, 2005, s. 26 - 27), (Nelešovská, 2005, s. 29 – 30)

Pravidla komunikace ve třídě

Pedagogická komunikace je ovlivněna ustanovenými pravidly, podle nichž se komunikuje. Pojmem pravidla není myšlen jen klasický školní řád. Jak uvádí Nelešovská (2005, s. 30), vycházející z Cangelosiho (1996) „Pravidla chování ve třídě jsou formální prohlášení, v nichž jsou žáci seznámeni s všeobecnými pokyny ohledně vyžadovaného a zakázaného chování.“

Pravidlo má fungovat jako regulátor činnosti člověka či skupiny lidí. Komunikační pravidla jsou druhem sociálních pravidel, jež upřesňují přijatelné a nepřijatelné chování účastníků komunikace.

Komunikace ve třídě může vypadat jako sled střídajících se projevů učitele a žáků. Je však přísně organizovaná a uskutečňuje se na základě pravidel. Tato pravidla vymezují pravomoci učitele a žáka ve třídě. Charakter pravidel této komunikace je ve dvou rovinách:

- Pravidla jsou důležitá pro organizaci práce – zabezpečují sled událostí, činností a jejich hladký průběh. Sami žáci mají zájem o tato pravidla, říkají jim, co a kdy mají dělat a jak bude jejich práce hodnocena.
- Pravidla zabezpečují dominantní postavení role učitele – jestliže je nějaká skupina lidí, musí tam být jeden, který má větší pravomoce než všichni ostatní a ten komunikaci vede. Gavora (2005, s. 33 – 35)

Pravidla plní následující účely:

- maximalizace spolupracovního chování, minimalizace chování rušivého,
- zajišťují bezpečné a pohodlné učební prostředí,
- činnostmi probíhajícími ve třídě neruší ostatní třídy a lidi mimo učebnu,
- udržují úroveň slušného chování mezi žáky, zaměstnanci školy a návštěvníky školy na přijatelné míře. Mareš, Křivohlavý (1995, s. 34)

Vymezení pravidel není jednoduché. Je třeba se vyvarovat pravidel úzce vymezených nebo příliš benevolentních. Jsou tři způsoby vytvoření pravidel:

- pravidla stanoví učitel,
- o pravidlech rozhodují žáci,
- žáci vytvářejí pravidla společně s učitelem. Nelešovská (2005, s. 31)

3 STANDARDY UČITELE

Podle Maňáka, Janíka a V. Švece (2008, s. 36) se termín standard chápe jako: „norma, měřítko, v technice také jako vzor, podle něhož se řídí výroba nějakého předmětu určitého typu. Standard znamená ustálenou míru, která tvoří východisko při hodnocení něčeho, vyjadřuje cílové požadavky na určitý výrobek nebo výkon.“

Uplatnění standardu ve školství je mnohostranné. Díky němu mohou státní orgány kontrolovat plnění ústředních vzdělávacích dokumentů a programů. Pro školy má význam ve srovnávacím pohledu, jak škola realizuje vzdělávací cíle vzhledem k požadované celostátní úrovni.

Standard základního vzdělávání (1995) je v České republice hlavní kurikulární dokument a od něj se odvozují další normy. Používání tohoto termínu není dosud ustáleno, můžeme se setkat například s následujícími výrazy tohoto termínu:

- cílové standardy,
- hodnotící standardy,
- standardy – normy,
- standardy – doporučení,
- minimální standardy aj. Maňák, Janík a V. Švec (2008, s. 36)

Vzdělávací standardy

Plní dvě základní funkce:

- orientační – ta se týká cílů vzdělávacích aktivit,
- hodnotící (evaluační) – stanoví kvantitativní a kvalitativní hlediska výkonů, kdy se monitoruje práce jednotlivých škol a žáků.

Vzdělávací standardy se vztahují na obecné vzdělávací cíle. Vytyčují kompetence a vymezují i konkrétní požadavky na řešení úloh. Maňák, Janík a V. Švec (2008, s. 37)

Cílové standardy

- norma pro úroveň vzdělávání.

Vytyčované cíle určují optimální úroveň a stanovují požadavky pro dosažení náročnějších výsledků ve smyslu pokroku poznání a konkurence schopnosti společnosti. Momentálně mají větší uplatnění tzv. minimální standardy, které se vztahují na všechny žáky a jejich naplnění je hlavním úkolem školy. V dnešní době exploze informací je důležité stanovit

minimální cíle vzdělávání. Neustále se zvyšuje nárok na množství osvojovaných poznatků a minimální standardy určí nezbytné znalosti pro každého občana pro život v moderní společnosti.

Cílové standardy vymezují společenské cíle přiměřené věku a odpovídající požadavkům vzdělanostní a osobnostní úrovně žáků. Obsahová náplň je tzv. Kmenové učivo. Kmenovým učivem se vymezí obsah učiva a tím se zabrání přetěžování žáků.

Cílové standardy jsou základem pro národní kurikulum, pro tento účel však musí být doplněny o standardy evaluační. Ty stanovují konkrétní požadavky na výkony žáků, zjišťující dosahování cílových standardů a zastoupení důležitých oblastí a okruhů učiva. Maňák, Janík a V. Švec (2008, s. 37)

3.1 Profesionální standardy učitelů

„Existence a využívání funkčních profesionálních standardů pro profesi učitel je zásadní pro kvalitní přípravu učitelů v rámci počátečního vzdělávání i dalšího profesionálního vzdělávání. Standardy mohou také sehrát pozitivní roli při objektivním hodnocení práce konkrétních učitelů, a tedy i při jejich odměňování. Standardy mohou také v budoucnu umožnit ověřování a uznávání profesionálních kompetencí konkrétních učitelů či zájemců o učitelství, kteří sice požadovanými kompetencemi disponují, ale nemají svou kvalifikaci potvrzenou potřebným certifikátem.“ *TTnet ČR a profesionální standardy učitelů*. [online]. 2008 [cit.2010-01-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.nuov.cz/ttnet/ttnet-cr-a-profesni-standardy-ucitelu>>.

Jak uvádí RÝDL, K., KOŠTÁLOVÁ, H., PÍŠOVÁ, M. *Tvorba profesionálního standardu kvality učitele (Vstupní dokument pro veřejnou diskusi)* [online]. Praha: MŠMT 2009 [cit.2010-01-18].

Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakladni/VS_Tvorbastandardu_vstupnidokumentproverejnoudiskusi.pdf>. profesionální standard kvality učitele je chápán jako rámec žádoucích kompetencí a činností v navrhovaných ukazatelích. Popisuje stav, který je žádoucí a reálně dosažitelný za podmínky, že bude vytvořena systémová podpora učitelů ve zvyšování kvality jejich práce.

Standard učitele pomáhá vytvořit popis cíle, který umožní Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) definovat podmínky pro jejich dosahování. Mezi hlavní

pilíře patří podpora iniciativy, nasměrování k osobnímu rozvoji, zvyšování efektivity, systém atestací, financování a systém legislativních změn.

3.1.1 Projekt MŠMT

MŠMT začalo pracovat na tvorbě českého pedagogického standardu. Odborníci v drtivé většině s tímto krokem souhlasí. MŠMT navrhlo pracovní skupinu, která pracuje na vytváření standardu. Dále spolupracuje s většinou děkanů všech fakult. Ty nominovaly reprezentanty na podílení se na dopracování standardu.

Při tvorbě tohoto dokumentu proběhla dvě kola diskuzí na základě vstupního dokumentu MŠMT k této problematice. S přihlédnutím k výsledkům má být sestavena další verze a ta bude podrobena veřejné kritice v průběhu roku 2010. Do praxe má být tento dokument zaváděn v letech 2012 – 2015 a i v budoucnu bude obsah standardu dotvářen na základě získaných zkušeností. BRENÍKOVÁ, M. *Standard učitele – u nás utopie?* [online]. 2009 [cit.2009-01-19]. Dostupný z WWW: <<http://spunt.centrum.cz/skolaci/vychova-vzdelani/2009/10/9/clanky/standard-ucitele-u-nas-utopie/>>.

Standard má být důležitá součást systému profesního růstu učitelů. Má podporovat celoživotní zvyšování kvality učitelství práce, jež je spjata se zvyšováním mezd učitelů. Jeho smyslem je srozumitelně popsat, jaké znalosti, dovednosti a postoje jsou v dnešní době nezbytné pro kvalitní výkon učitelství profese. Standard má popisovat základní úroveň kvality učitelství práce, která je očekávána od učitele po 2-3 letech praxe. Dále má popisovat vyšší úroveň kvality, která je očekávána od vynikajících učitelů.

Dosažení jednotlivých úrovní standardu bude podporováno systémem dalšího vzdělávání. Kritériem pro posouzení zda učitel dosáhl standardu, nebudou body ani certifikáty, ale zvládnutí kritérií standardu v každodenní práci učitele. Standard kvality profese učitele. (2009, s. 17)

Má se jednat o společenskou smlouvu, která se musí pravidelně obnovovat a revidovat. Standard kvality učitele (dále jen standard) má povahu dosažitelného cíle, není to nepohyblivý předpis. Vyjadřuje průnik mezi objektivními požadavky na splnění úkolů na určité úrovni a mezi realitou, která je daná aktuálním stupněm profesního vývoje.

3.2 Standard slouží:

- K ujasnění jak se musí proměňovat pojetí profese, jak by učitelé měli být vzdělávání, aby zvládali vše, co je spojené se změnou cílů, obsahu a metod školního vzdělávání. Slouží k podpoře porozumění proměnám v pojetí kvality učitele uvnitř profesní komunity a mezi širokou veřejností.
- K používání společně srozumitelné terminologii u všech učitelů bez ohledu na vzdělávací úroveň, typ a druh školy.
- K tomu, aby zájemci o profesi měli informace týkající se jejich možného kariérního a profesního růstu.
- K možnosti plánovat a realizovat účinné přípravné i další vzdělávání, které by bylo v souladu s vyjednanými a společensky uznanými požadavky profese.
- K tomu, aby učitelé věděli, co se od nich očekává a aby s pomocí popisu očekávaného výkonu mohli cíleně zlepšovat vlastní práci.
- K diferenciaci ohodnocení a ocenění učitelů.
- K tomu, aby si veřejnost mohla vytvořit obraz o profesi učitele z hlediska současných, ale i budoucích potřeb společnosti. RÝDL, K., KOŠTÁLOVÁ, H., PÍŠOVÁ, M. *Tvorba profesního standardu kvality učitele (Vstupní dokument pro veřejnou diskuzi)* [online]. Praha: MŠMT 2009 [cit.2010-01-18]. Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakladni/VS_Tvorbastandardu_vstupnidokumentproverejnoudiskusi.pdf>.

3.2.1 Cíle projektu standardu

- Vytvořit návrh formulací pro standardizaci profesních činností učitele. Ta podpoří proměnu jeho kvality, která vychází z cílů kurikulární reformy. Standard by měli naplňovat všichni učitelé základního a středoškolského vzdělávání.
- Popis souborů činností by měl motivovat učitele dále se profesně rozvíjet především z vnitřní potřeby.
- Formulace návrhu standardizace profesních činností učitele jsou využitelné ve čtyřech oblastech pro vzdělávací politiku:
  - Formulovat státní zakázku na podobu absolventa učitelství pro fakulty připravující učitele.

- Využít standard pro oceňování kvality učitele a pro její další rozvoj. Dále jako východisko pro koncepci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Standard jako východisko pro model kariérního řádu a odměňování učitelů. Jednotlivé kariérní úrovně je třeba spojit s atestacemi, které by garantovaly naplnění požadované úrovně.
- Vytvořit a rozvíjet systémovou podporu učitelů v jejich profesním rozvoji, včetně nástrojů jejich podpory. RÝDL, K., KOŠŤÁLOVÁ, H., PÍŠOVÁ, M. *Tvorba profesního standardu kvality učitele (Vstupní dokument pro veřejnou diskuzi)* [online]. Praha: MŠMT 2009 [cit.2010-01-18]. Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakladni/VS_Tvorba_standardu_vstupnidokumentproverejnoudiskusi.pdf>.

3.2.2 Obsah navrhovaného standardu

Pracovní skupina na základě analýz dospěla k závěru, že vybere pro návrh formulací profesních činností učitele jen ty, které musí činit všichni učitelé v základním a středním vzdělávání. A aby vše vyhovovalo záměrům kurikulární politiky dané zákonem č. 561/2004 Sb.

„Na základě činnosti pracovní skupiny pro standardizaci profesních činností učitele byly navrženy následující oblasti (viz A), k nimž byly navrženy ukazatele s příklady ve formě kritérií (viz B).“

A. Výběr oblastí kritérií a jejich příklady

1. Výuka jako proces vyučování a učení
2. Širší kontext výuky
3. Profesní rozvoj učitele

B. Formulace ukazatelů a jejich příklady

- 1.1 Plánování výuky
- 1.2 Realizace výuky
- 1.3 Reflexe (procesů a dosažených výsledků)
- 2.1 Rozvoj školy a školního vzdělávacího programu (ŠVP)
- 2.2 Klima školy
- 2.3 Spolupráce s rodiči, kolegy a veřejností

- 3.1 Profesní poznatková báze (deklarativní, procesuální, kontextuální znalosti)
- 3.2 Profesní dovednosti (např. využití pedagogické autonomie, sebereflexe a seberegulace)
- 3.3 Profesní postoje (odpovědnost, nadhled, nezávislost)
- 3.4 Profesní hodnoty (etika profese) RÝDL, K., KOŠŤÁLOVÁ, H., PÍŠOVÁ, M. *Tvorba profesního standardu kvality učitele (Vstupní dokument pro veřejnou diskusi)* [online]. Praha: MŠMT 2009 [cit.2010-01-18]. Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakladni/VS_Tvorba_standardu_vstupnidokumentproverejnoudiskusi.pdf>.

3.2.3 Proč je důležitá kvalita pedagogické práce?

Výzkumy dokazují, že školy mohou mít velký vliv na učení žáků a velká část tohoto vlivu připadá učitelům. Jsou značné rozdíly ve schopnosti žáků se učit v práci konkrétních učitelů. To, jak kvalitní práci učitel odvádí, má vyšší dopad na rozdíly ve výsledcích, kterých dosahují žáci v učení než například počet žáků ve třídě, nebo různorodost složení třídy.

Dnes již nestačí, aby děti chodily do škol, ale musí chodit do dobrých škol s kvalitními učiteli, kteří již vyučují jinak, než předchozí generace učitelů. Společnost očekává od vzdělávacího systému službu vyjádřenou vzdělávacími cíli pro jednotlivce (celoživotní učení, kompetence) a pro vzdělávací systém (spravedlnost, relevanci).

Z řady psychologických a pedagogických výzkumů, je patrné, jaké postupy ve výuce vedou k opravdovosti učení žáků. Z toho vycházejí požadavky na to, co má učitel dělat, aby se dala jeho práce považovat za kvalitní. RÝDL, K., KOŠŤÁLOVÁ, H., PÍŠOVÁ, M. *Tvorba profesního standardu kvality učitele (Vstupní dokument pro veřejnou diskusi)* [online]. Praha: MŠMT 2009 [cit.2010-01-18]. Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakladni/VS_Tvorba_standardu_vstupnidokumentproverejnoudiskusi.pdf>., BRENÍKOVÁ, M. *Standard učitele – u nás utopie?* [online]. 2009 [cit.2009-01-19].

Dostupný z WWW: <<http://spunt.centrum.cz/skolaci/vychova-vzdelani/2009/10/9/clanky/standard-ucitele-u-nas-utopie/>>.

Konkrétní opatření k pomoci učitelům soustředit se na kvalitu vlastní výuky:

- Odbourání neodborných činností učitelů, které s výukou přímo nesouvisí. (administrativa, dozory, kopírování, vybírání peněz na divadla aj., vyúčtování a rozměňování peněz po výletech a exkurzích, evidence nábytku)
- Větší zohlednění (v úvazku, finanční) dalších činností, které učitel vykonává vedle výuky. (výchovný poradce, uvádějící učitelka, vedení žákovské a učitelské knihovny, metodik prevence)
- Materiální podmínky. (vybavení pomůckami, dostatek nových učebnic, vybavení moderní didaktickou i výpočetní technikou, vybavení nábytkem)
- Finanční podmínky. (finanční ohodnocení variovatelné vzhledem k ekonomickému standardu v jeho působišti, peníze na DVPP v různých formách)
- Podmínky psychohygieny. (předcházení vyhoření, psycholog na škole, klid na práci, kvalitní mezilidské vztahy, čas na regeneraci organismu učitele, možnost po určité době odejít ze školství na rok a znovu se vrátit)
- Kvalitnější pregraduální vzdělávání. (zaměřovat studium více k praxi, výuka dovedností ke zvládnutí třídy, dovednost sebepoznání, vedení třídy, řešení situací v kolektivu, dovednost usmířit spor)
- Další vzdělávání. (kvalitní zajištění a obsah, usnadnění orientace, široká nabídka, finanční podpora suplování, systematický a praktický výcvik aj.)
- Lepší podmínky pro přípravu na vyučování. (ponechání většího prostoru pracovní doby samotné přípravě výuky, rychlé překlady kvalitní výuky, konzultace, mentoring, metodická podpora aj.)
- Pomocný personál. (asistent učitele, správce sítě, ICT metodik, metodik prevence, školní psycholog, právník, suplent na každé škole, speciální pedagog)
- Kvalitní management. (pomoc v orientaci dalšího profesního růstu, odvolatelnost vedení školy)
- Jiná opatření. (nižší počty žáků v třídách, lepší systém přijímání žáků na střední školy, možnost kariérního růstu, jednotná kritéria hodnocení žáků, nástroje na udržení kázně, vymahatelná pravidla pro žáky a jejich rodiče, ocenění náročnosti práce učitele aj.) Standard kvality profese učitele (2009, s. 19)

S vytvářením standardu souvisí následující obavy:

- formalizace,
- nedostatek financí,
- neobjektivita hodnotitelů,
- zneužití,
- nepřijetí standardu učiteli,
- byrokracie,
- neměřitelnost,
- administrativní zátěž. BRENÍKOVÁ, M. *Standard učitele – u nás utopie?* [online]. 2009 [cit.2009-01-19].

Dostupný z WWW: <<http://spunt.centrum.cz/skolaci/vychova-vzdelani/2009/10/9/clanky/standard-ucitele-u-nas-utopie/>>.

U „standardu kvality profese učitele“ se musí brát v potaz „standard kvality podmínek k vykonávání učitelské profese“, který s výše uvedeným standardem souvisí.

Podmínky, které ve vstupním dokumentu chybí dle pana Martina Šikulky Standard učitele? Pouze jedna část soukolí. *Učitelský zpravodaj* [online]. 2009 [cit. 2010-01-19]. Dostupný z WWW:

<<http://www.ucitelskyzpravodaj.cz/aktualne/tabid/331/articleType/ArticleView/articleId/414/Standard-uitele-Pouze-jedna-st-soukol.aspx>>.:

- Stručná a jasná legislativa s ošetřením mobilních telefonů ve výuce.
- Odstranění administrativy v pracovní náplni učitele (duplicitní práce vedení školní matriky, formálnost výstupního hodnocení znemožňujícího objektivní kritické hodnocení).
- Statut veřejného činitele. Rozšířit tak kompetence výchovy žáků i mimo budovu školy.
- Odpovídající zařazení v kategorizaci práce, že se jedná o povolání s psychickou zátěží.
- Právní ochrana před medializací a pranýřováním selhání jednotlivců.
- Společenský konsenzus nezpochybňující povinnosti dítěte, po vyčerpání možností nutnost trestání.
- Zřízení institutu školního psychologa.

- Odbourání stanovení limitu počtu žáků na jednoho pedagoga při mimoškolních akcích.
- Vzájemná kolegiální a důslednost při výchovně vzdělávacím působení.

Práce na standardu profese učitele byly zastaveny 29.7.2009 e-mailem Jaroslavy Wenigerové, poradkyně paní ministryně, náměstkovi ministryně Jindřichu Kitzbergerovi. Hlavní roli tohoto kroku sehrála nejspíš finanční situace, protože bez nezbytných podmínek je zavádění systému nesmyslné.

Standards mají zvyšovat kvalitu práce učitelů. Pokud MŠMT nevytvoří systém komplexní podpory učitelů a učitelského vzdělávání, nemá smysl zavádět standard do praxe.

Do veřejné diskuse se zapojilo zhruba 1500 učitelů a ředitelů, 24 pedagogických asociací a 20 fakult připravujících učitele. Pracovní skupina k tvorbě „Standardu kvality profese učitele“ považuje za potřebné v práci pokračovat. Skupina se rozhodla dát dokument ve verzi ze srpna 2009, která vznikla po oficiálním ukončení tvorby a byla upravena na základě analýzy druhého kola diskuse, k dalším profesním diskusím. *Stanovisko pracovní skupiny k tvorbě „Standardu kvality profese učitele“ k zastavení práce na tomto klíčovém dokumentu.* [online] 2009 [cit. 2010-01-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskaskola.cz/2009/10/stanovisko-pracovni-skupiny-k-tvorbe.html>>.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍ ŠKOLY ZUBŘÍ

Tato část práce popisuje historii školy, velikost školy a vybavení a její školní vzdělávací program.

4.1 Historie Základní školy Zubří

Historie Základní školy v Zubří je sestavena z poznámek a zápisů z kroniky města Zubří.

4.1.1 Období 18. století

V roce 1784 byla postavena první jednotřídná škola z náboženského fondu obce Zubří a Vidče. V místě dnes pod Petrohradem.

Obrázek 2 – První jednotřídná škola

Zdroj: *Historie školy* [online]. 2006 [cit.2009-11-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.zsubri.cz/skola/historie.html>>.

4.1.2 Období 19. století

Roku 1852 byla postavena nová jednotřídní kamenná škola na prostranství u kostela nazývána jako „dolní“. O dva roky později byla rozšířena na trojtřídku. 1887 byla postavena škola na Starém Zubří stavitelem Barabášem. „Dolní“ škola byla v roce 1892 rozšířena na čtyřtřídku. A v roce 1985 byla v Zubří postavena „horní“ škola jednotřídní, otevřena pro žáky o rok později.

4.1.3 Období od roku 1900 – 1945

V roce 1905 byla „horní“ škola rozšířena na dvojtřídní a to samé se stalo i škole na Starém Zubří v roce 1908. Roku 1909 byla „dolní“ škola rozšířena na pětitřídní a o rok později započata přístavba čtyř učeben. 1923 – 24 byla zřízena Lidová škola hospodářská pro 15 a 16 letou mládež. Vyučovalo se 2x týdně 4 hodiny a vyučování trvalo 6 měsíců. 13.10.1923 dal zemský výbor v Brně svolení ke zřízení měšťanské školy a výuka probíhala prozatímně v „dolní“ škole. Dne 16.10.1932 byl položen základní kámen ke stavbě měšťanské školy. 5.2.1935 začíná pravidelné vyučování v jižním traktu budovy. Škola má tři třídy kmenové a dvě definitivní pobočky. V roce 1937 byla dostavěna měšťanská škola a obec požádala ministerstvo školství o propůjčení názvu „Jubilejní měšťanská škola T. G. Masaryka“. Tato škola byla újezdní pro Zubří, Zašovou a Střítež. Slavnostní otevření mělo proběhnout 20.5.1938, ale termín byl odložen na 28.9.1938 kvůli nepokojům kolem mobilizace. Ani druhý termín otevření nevyšel, ministerstvo školství jen vydalo souhlas s udělením názvu „Jubilejní měšťanská škola T. G. Masaryka“.

Obrázek 3 – Jubilejní měšťanská škola T. G. Masaryka

Zdroj: *Historie školy* [online]. 2006 [cit.2009-11-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.zs Zubri.cz/skola/historie.html>>.

4.1.4 Období od roku 1948 – 1977

V dubnu 1948 byl vydán nový školský zákon o základní úpravě jednotného školství. Díky němu se dostává mládeži bez jakéhokoliv rozdílu sociálního, náboženského a pod. jednotné výchovy a všeobecného i odborného vzdělání. Měšťanská škola je přejmenovaná na školu „střední“ II. stupně. V roce 1953 byl vydán nový školský zákon a ten zavádí jako základní typ školy – osmiletá střední škola – OSS pro mládež od 6 do 14 let. 1.9.1953 vznikl organizačně nový typ školy splnutím dosavadní střední školy a národní školy „dolní“ -

OSŠ v osmi postupných ročnících a čtyřech pobočkách. V roce 1960 – 61 vzniká poprvé základní devítiletá škola – ZDŠ.

Roku 1974 byl ukončen provoz v budově „dolní“ a veškerá výuka byla soustředěna do budovy bývalé měšťanské školy. Ta ale kapacitně nestačí. 26.8.1975 se na krajském národním výboru jednalo a školské situaci v Zubří. Krajský národní výbor doporučil postavit třináctitřídní budovu zahrnutou do akce „Z“ se započtením na jaře 1977 a dokončením v srpnu 1980. 7.9.1977 - Usnesením vlády č. 268 ze dne 7. září 1977 byla vládou ČSR odsouhlasena výstavba školy v Zubří.

4.1.5 Období od roku 1977 – 2004

30.8.1980 proběhlo slavnostní otevření školy spojené s prohlídkou školy. Otevřením školy byly dány do užívání učební pavilony a školní jídelna. Nedokončeny zůstaly objekty spojovací chodba a tělocvična. Srpen 1983 bylo dokončeno vybavování, montážní a nátěrové práce v tělocvičně. 1.1.2001 - Obec Zubří zřizuje ZŠ jako příspěvkovou organizaci. Základní škola je právním subjektem. *Historie školy* [online]. 2006 [cit.2009-11-01]. Dostupný z WWW: <http://www.zszubri.cz/skola/historie.html>>.

4.2 Velikost školy

Základní škola Zubří je úplná škola s devíti postupnými ročníky. Škola se skládá ze dvou budov, které se nacházejí v blízkosti centra města. Vzdálenost mezi nimi je asi 5 minut pěší chůze. Budova 1. Stupně, tzv. Jubilejní škola T. G. Masaryka, je v provozu od roku 1935. Budova 2. Stupně je mladší a byla dokončena v roce 1980. Na obou stupních jsou ročníky obvykle po dvou třídách a kapacita školy je 630 žáků.

K tělesné výchově využívá škola tělocvičnu a školní hřiště u budovy 2. stupně, místnost se stoly na stolní tenis a také sportovní halu HC Zubří. Obě budovy jsou vybaveny učebnami informatiky s přístupem žáků k internetu. Školní družina patří k vybavení budovy 1. stupně a v provozu jsou tři oddělení. V budově 2. stupně je k dispozici školní klub, kde se provozují volnočasové aktivity. Zde se také nachází moderní školní kuchyně včetně jídelny. V budově 1. stupně je k dispozici výdejna obědů s jídelnou.

Budova 2. Stupně neobsahuje pouze kmenové třídy, ale také specializované učebny pro cizí jazyk, výtvarnou výchovu, přírodopis, chemii, fyziku, informatiku, hudební výchovu, dílny,

pěstitelské práce a vaření. Podle možností rozvrhu hodin se zde žáci jednotlivých tříd v ročníku pravidelně střídají.

Žáci a učitelé mají k dispozici školní bufet. Materiální vybavení školy je dostatečné. Škola je dobře vybavená učebnicemi, učebními pomůckami i didaktickou technikou. Sociální zařízení je na kvalitní úrovni. Škola má své webové stránky, jejichž prostřednictvím se mohou dozvídat rodiče veškeré základní informace, aktuality.

4.2.1 Pedagogický sbor

V obou budovách základní školy pracuje vyvážený pedagogický sbor, jak věkově, tak odborně. Všichni pedagogové mají vysokoškolské pedagogické vzdělání. Pracují zde 3 plně kvalifikované vychovatelky školní družiny a 1 vychovatelka školního klubu. Je tady zaměstnán také pedagog ve funkci výchovného poradce a pedagog preventivity sociálně patologických jevů. Hodiny náboženství vyučuje zástupce církve.

Je kladen velký důraz na neustálé vzdělávání pedagogických pracovníků a je plně podporován. Vyučující mají k dispozici své kabinety, vybavenou knihovnu, volný přístup k internetu, tiskárnu a kopírku ve sborovně.

4.2.2 Školní parlament

Na řízení školy se žáci podílí prostřednictvím školního parlamentu. Tu mají možnost předkládat své podněty a připomínky. Každá třída 2. stupně má svého zástupce.

4.2.3 Spolupráce s rodiči

Dobrá komunikace s rodiči je jedním z hlavních cílů školy a má dlouholetou tradici.

O průběhu vzdělávání žáků jsou rodiče průběžně informováni na třídních schůzkách. Prostřednictvím webových stránek mají další možnost sledovat aktivity školy.

Školská rada na škole pracuje od roku 2005. Má devět členů – 3 zástupci školy, 3 zástupci rodičů a 3 zástupci zřizovatele města Zubří.

Nadační fond vznikl v roce 1998, a to výhradně pro žáky školy. Hlavní činnost NF se zaměřuje na podporu kulturních a sportovních aktivit žáků školy, na příspěvky k modernizaci vzdělávání a k výměnným stážím a praxi pro žáky naší školy, na podporu ekologických aktivit a na odměny pro žáky, kteří dosáhli významných úspěchů

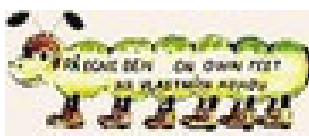
ve vzdělávacích, kulturních a sportovních činnostech. Získávání finančních prostředků je formou darů, příspěvků rodičů, sponzorů a pořádáním školních plesů.

4.2.4 Partneri školy

Již od roku 1993 funguje partnerství a spolupráce s městem Rosdorf v Německé republice. Vzájemně se navštěvují žáci škol obou měst. Tato tradice je vysoce ceněna umožňuje jak prohloubení jazykových znalostí, tak i vzájemné poznávání kulturních a národních hodnot.

4.2.5 Spolupráce s hnutím Na Vlastních nohou – Stonožka

Účast na projektech Stonožky – hnutí Na vlastních nohou má na škole tradici od roku 1992. Zaměřuje se na pomoc dětem trpících ne vlastní vinou – válečné konflikty, přírodní katastrofy, nemoci. Děti získávají peněžní prostředky prodejem vlastních výrobků a výtvarných prací. Již tradičně malují vánoční přání, která se prodávají např. Organizacím v Norsku, ČR, NATO, Prague Club Magazine ap.

Obrázek 4 – Logo hnutí Stonožka

Zdroj: *Stonožka – hnutí na vlastních nohou*. [online]. 2006 [cit.2009-11-01]. Dostupný z WWW <<http://www.zszubri.cz/skola/stonozka.html>>.

4.2.6 Poradenské služby na škole

Poradenské služby na škole zajišťuje výchovný poradce ve spolupráci s metodikem prevence, vedením školy, třídními učiteli a dalšími pedagogickými pracovníky.

Zaměření poradenských služeb:

- poradenství žákům v oblasti učebních postupů, stylů a strategií, poradenství rodičům žáka ve výchově a vzdělávání,
- poradenství při školní neúspěšnosti, postupy řešení neprospěchu a podpora žáků ve zlepšení, prevence neúspěchu,
- poradenství při řešení a prevenci sociálně patologických jevů – rodině a žákovi,

- postupy řešení ve spolupráci výchovného poradce a pedagogických pracovníků,
- poradenství v obtížných životních situacích žákům, rodičům v souvislosti s výchovou dětí,
- kariérové poradenství, volba školy,
- poradenství při integraci žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně žáků z odlišného kulturního prostředí a žáků se sociálním znevýhodněním,
- poradenství ke vzdělávání mimořádně nadaných žáků,
- metodická podpora učitelů v psychologických a speciálně pedagogických dovednostech při pedagogické práci se žáky,
- poskytování informací o dalších službách poradenských zařízení a spolupráce s dalšími odbornými institucemi.

Výchovný poradce realizuje konzultační hodiny pro rodiče podle individuální potřeby žáků a rodičů. Potřebné informace lze nalézt na webových stránkách výchovného poradce.

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro základní vzdělávání [online]. 2006 [cit.2009-11-01]. Dostupný z WWW: <http://www.zs Zubri.cz/svp/2009_10/VERZE%203%20%C5%A1k.%20rok%202009-2010.pdf>.

4.3 Školní vzdělávací program Základní školy Zubří

Úkolem školy je poskytovat službu svým žákům a jejich rodičům a pružně reagovat na nové podněty a změny ve společnosti. Jednou z priorit školy v Zubří je kvalitní komunikace a vzájemná informovanost s partnery školy. Škola sleduje novinky a trendy, ke kterým je otevřená a které se snaží uplatnit při výuce. Cílem je motivovat a podpořit děti k aktivnímu přístupu k učení, odbourat zbytečné biflování a přetěžování dětí. Důraz je kladen především na komunikaci, kooperaci a práci s informacemi.

4.3.1 Sportovní třídy

Škola podporuje sportovní aktivity žáků. Od roku 1999 obnovilo MŠMT činnost sportovních škol v ČR. Smyslem a cílem je v daném sportu (házená a sportovní gymnastika) zajistit kvalitní přípravu žáků pro potřeby reprezentace ČR. Zde již bylo dosaženo výborných výsledků.

4.3.2 Ostatní zaměření

Především ve výtvarných činnostech vykazuje škola dlouhodobě vynikající výsledky. Nadále úspěšně rozvíjí ekologické aktivity, za které obdržela titul Ekoškola roku. Samozřejmě je zaměřena na práci s výpočetní a komunikační technikou.

4.3.3 Výchovné a vzdělávací strategie

Po celou dobu 9 let prochází žáci různými vývojovými etapami, proto je i úroveň kompetencí různá, vyvíjí se a graduje v čase.

Motivovat žáky k učení, snažit se jim předkládat různé strategie učení k osvojení

a vysvětlovat smysl celoživotního vzdělávání.

KOMPETENCE K UČENÍ

Umožňuje žákům přístup k různým zdrojům informací a učí je pracovat s nimi.

Je zde snaha o individuální přístup k žákům, podporuje se jejich tvořivost a nápaditost.

Důležité je sebehodnocení žáka.

Přístupovat k problému komplexně, snažit se nápad převést do praktického života; logika a tvořivost.

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

Je podporována práce s internetem, s knihou, praktické pokusy a vlastní samostatná práce žáků. Na škole jsou vytvářeny projekty, samostatné práce individuální a skupinové, soutěže a další aktivity.

Umět vyslovit a obhájit své myšlenky a názory a umět přijmout názor jiného člověka.

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ

Žákům je dán prostor k jejich samostatnému vyjadřování, je podporováno sebehodnocení a vzájemné diskuse o problémech.

Naučit se respektovat sám sebe a ostatní.

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ

Žáci jsou zapojeni do činnosti školy, učí se správným zásadám týmové práce.

Znát svá práva a plnit si své povinnosti. Zodpovědnost a národní hrdost.

KOMPETENCE OBČANSKÉ

Díky seznamování s různými formami s historických, kulturních a národních tradic jsou žáci vedeni ke spoluvytváření pravidel chování v kolektivech. Jsou aktivně zapojeni do spolupráce s partnerským městem Rosdorf.

Poznat sám sebe, být hrdý na to, co umím a dokážu a motivovat k přípravě na budoucí povolání. Respektovat a vážit si práce jiných lidí.

KOMPETENCE PRACOVNÍ

Je nabízená možnost poznávání různých oblastí lidského života formou exkurzí a besed.

Žákům je pomáháno při volbě povolání. Jsou rozvíjeny jejich dovednosti ve volitelných předmětech a v zájmových kroužcích. *ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro základní vzdělávání* [online]. 2006 [cit.2009-11-01]. Dostupný z WWW: <http://www.zszebri.cz/svp/2009_10/VERZE%203%20%C5%A1k.%20rok%202009-2010.pdf>.

4.3.4 Speciální pedagogická péče

Tato je zajištěna pedagogickým pracovníky se speciálně pedagogickým odbornostmi ve spolupráci s třídními učiteli, výchovným poradcem a dalšími pedagogickými pracovníky. Individuální vzdělávací plán je sestavován za přítomnosti zákonného zástupce žáka. Rozsah péče je vázán na podmínkách školy. Žáci se zdravotním postižením nebo znevýhodněním se integrují do běžných tříd. Je umožněno zajištění osobního pedagogického asistenta.

Péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Škola je otevřena jak žákům se zdravotními potížemi a sociálním znevýhodněním, tak žákům talentovaným a s mimořádným nadáním.

Na základě diagnostiky se konzultují, plánují a využívají vhodné metody a organizační postupy výuky. Žáci jsou vždy integrováni v rámci běžných tříd. Na základě posudku pedagogičtí pracovníci se speciální odborností se zákonnými zástupci žáka vytvářejí individuální vzdělávací plán.

Péče o talentované a mimořádně nadané žáky

V případě mimořádného nadání žáků škola spolupracuje s poradenským pracovištěm se souhlasem zákonných zástupců žáka. Na základě závěrů odborného vyšetření je sestaven individuální vzdělávací plán. Mimořádně nadané žáky lze přeřadit do vyššího ročníku na základě komisionální zkoušky. Může být také nabídnut přestup na ZŠ s rozšířenou výukou nebo vstup na víceleté gymnázium.

Ve výuce je zařazována práce v diferencovaných skupinách dle nadání žáků. Ti mají připravenou a zadanou školní práci odpovídající jejich schopnostem. Vybraní žáci mohou navštívit vybrané bloky výuky ve vyšším ročníku a zúčastnit se soutěží a olympiád v různých oblastech vzdělávání.

Klasifikace a hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Při hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Hodnocení je závislé na individuálních schopnostech žáka a v souladu se zprávou z pedagogicko-psychologické poradny. Hodnocení závisí na snaze a přístupu žáka ke vzdělávání. Navrhovaná opatření jsou vždy projednávána s rodiči. *ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro základní vzdělávání* [online]. 2006 [cit.2009-11-01]. Dostupný z WWW: <http://www.zszebri.cz/svp/2009_10/VERZE%203%20%C5%A1k.%20rok%202009-2010.pdf>.

4.3.5 Průřezová témata a jejich začlenění

Průřezová témata jsou začleňována do vzdělávacího obsahu jednotlivých vyučovacích předmětů. Konkrétní zařazení je vždy součástí tabulek vyučovacích předmětů.

Přehled témat:

Osobnostní a sociální výchova (OSV)

- Osobnostní rozvoj (Rozvoj schopnosti poznávání, Sebepoznání a sebepojetí, Seberegulace a sebeorganizace, Psychohygiena, Kreativita)
- Sociální rozvoj (Poznávání lidí, Mezilidské vztahy, Komunikace, Kooperace a kompetice)
- Morální rozvoj (Řešení problémů a rozhodovací dovednosti, Hodnoty, postoje, praktická etika)

Výchova demokratického občana (VDO)

(Občanská společnost a škola, Občan, občanská společnost a stát, Formy participace občanů v politickém životě, Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování)

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (EGS)

(Evropa a svět nás zajímá, Objevujeme Evropu a svět, Jsme Evropané)

Multikulturní výchova (MKV)

(Kulturní diference, Lidské vztahy, Etnický původ, Multikulturalita, Princip sociálního smíru a solidarity)

Environmentální výchova (EV)

(Ekosystémy, Základní podmínky života, Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Vztah člověka k prostředí)

Mediální výchova (MV)

(Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality, stavba mediálních sdělení, Vnímání autora mediálních sdělení, Fungování a vliv médií ve společnosti, Tvorba mediálního sdělení, Práce v realizačním týmu)

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro základní vzdělávání [online]. 2006 [cit.2009-11-01]. Dostupný z WWW: <http://www.zszebri.cz/svp/2009_10/VERZE%203%20%C5%A1k.%20rok%202009-2010.pdf>.

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE ZUBŘÍ

V předchozích kapitolách jsem se zabýval teorií směřovanou k osobnosti učitele a podmínkám, za jakých by učitel měl vykonávat svou práci. Snažil jsem se popsat, co vše by měla osobnost učitele obsahovat, aby byla výuka co nejkvalitnější. K tomu potřebuje učitel určité podmínky.

5.1 Cíle výzkumného šetření

Hlavním cílem bylo zmapování úrovně kompetencí učitelů na 2. stupni Základní školy Zubří na základě sebereflexe respondentů (učitelů) a problémů, se kterými se vyučující setkávají. Cílem bylo také zjistit, jaké nedostatky v očích učitelů si škola nese a je třeba je odstranit.

Na základě hlavního cíle jsem si stanovil další dílčí cíle výzkumu, kterými jsou:

Dílčí cíl 1: zjistit vybavenost školy a její nedostatky

Dílčí cíl 2: zjistit jaký je vztah mezi kantory a vnitřní klima školy

Dílčí cíl 3: zjistit využívání mezipředmětových vztahů a propojení ostatních předmětů s výpočetní technikou

Dílčí cíl 4: prozkoumat, jak učitelé vnímají zařazení školního vzdělávacího programu a průřezových témat do výuky

Dílčí cíl 5: zjistit zapojení žáků do výuky a propojení příprav na hodiny s využitím výpočetní techniky

Dílčí cíl 6: prozkoumat, které kompetence učitelé vnímají za stěžejní a zjistit jejich subjektivní pohled na vlastní úroveň kompetencí

5.2 Popis zkoumaného vzorku

Výzkum jsem prováděl na 2. stupni Základní školy Zubří. Rozhodnul jsem se zvolit metodu dotazování na základě dotazníku, viz Příloha PI. Do výzkumu byli zapojeni všichni učitelé 2. stupně Základní školy Zubří.

Výzkumu se zúčastnilo 25 respondentů, kterým jsem dal dotazník k vypracování. Vrátilo se mi 24 dotazníků, návratnost tedy činila 96 %. Z tohoto vzorku jsem vyvodil konečné závěry a výsledky.

5.3 Dotazník

Dotazník se skládal z 18 otázek, které jsem vytvořil s pomocí ředitele Základní školy Zubří, panem Mgr. Stanislavem Petruželou. Pomocí nich jsem zjišťoval výše uvedené cíle. Na úvod jsem v dotazníku sdělil učitelům význam dotazníku a stručné pokyny k jeho vyplnění. V dotazníku jsem využil otázky uzavřené, polootevřené i otevřené.

Vztah jednotlivých otázek k dílčím cílům:

Dílčí cíl 1: otázky č. 4, 5, 18

Dílčí cíl 2: otázky č. 7, 8

Dílčí cíl 3: otázky č. 9, 10

Dílčí cíl 4: otázky č. 11, 12

Dílčí cíl 5: otázky č. 13, 14, 15

Dílčí cíl 6: otázky č. 16, 17

5.4 Zpracování dat

Jako první jsem zkontroloval správnost a celistvost vyplněných dotazníků. Odpovědi na otázky uzavřené a polootevřené jsem kvantitativně převedl do tabulky. Odpovědi na otázky otevřené jsem přečetl a vytvořil přehled těchto odpovědí.

5.5 Výsledky výzkumu – zpracování a interpretace dotazníkového šetření

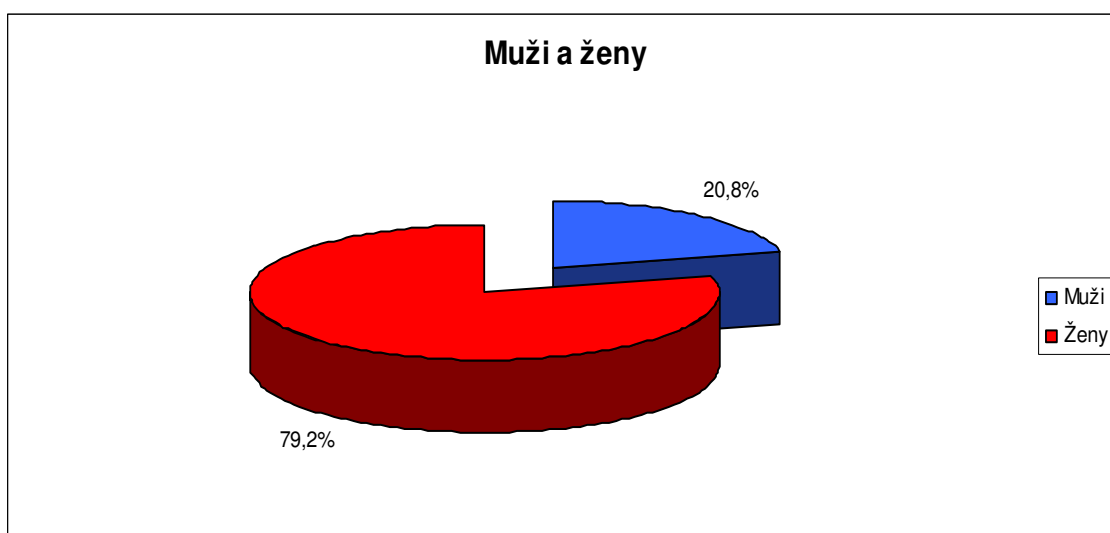
Dotazníky byly zpracovány ručně. Celkové hodnoty byly vepsány do programu Microsoft Office 2003. V tomto programu byly vytvořeny i grafy. Podle typu otázky u uzavřených a polootevřených otázek byl vybrán způsob zpracování v procentech nebo výpisem absolutních hodnot. V případě výpisu hodnot v procentech jsem výsledky zaokrouhlil na dvě desetinná místa. Při využití volné odpovědi respondenta jsem tuto odpověď vždy

zapsal. Všechny odpovědi jsem uvedl slovně a ke každé jsem napsal procentuální zastoupení. U některých typů otázek jsem k jejich vyhodnocení použil hodnotící škálu.

Otázka č. 1

První otázka dotazníku se týkala pohlaví respondentů. Zjišťovala, v jakém poměru jsou na 2. stupni Základní školy Zubří učitelky a učitelé.

Jak vyplývá z grafu 1, na Základní škole Zubří učí 79,2 % žen, což je 19 z dotazovaných a 20,8 % mužů, což je 5 z dotazovaných. Tyto výsledky jen potvrzují problém základního vzdělávání v nedostatku mužského zastoupení mezi zaměstnanci školy.

Graf 1. Pohlaví

Otázka č. 2

U otázky číslo dva jsem se ptal učitelů na to, kolik let již vyučují. Neptal jsem se na věk učitelů z důvodu sympatičtějšího vyznění otázky. Průměrný čas, který mají odučený učitelé na této základní škole, je 20,2 let.

Otázka č. 3

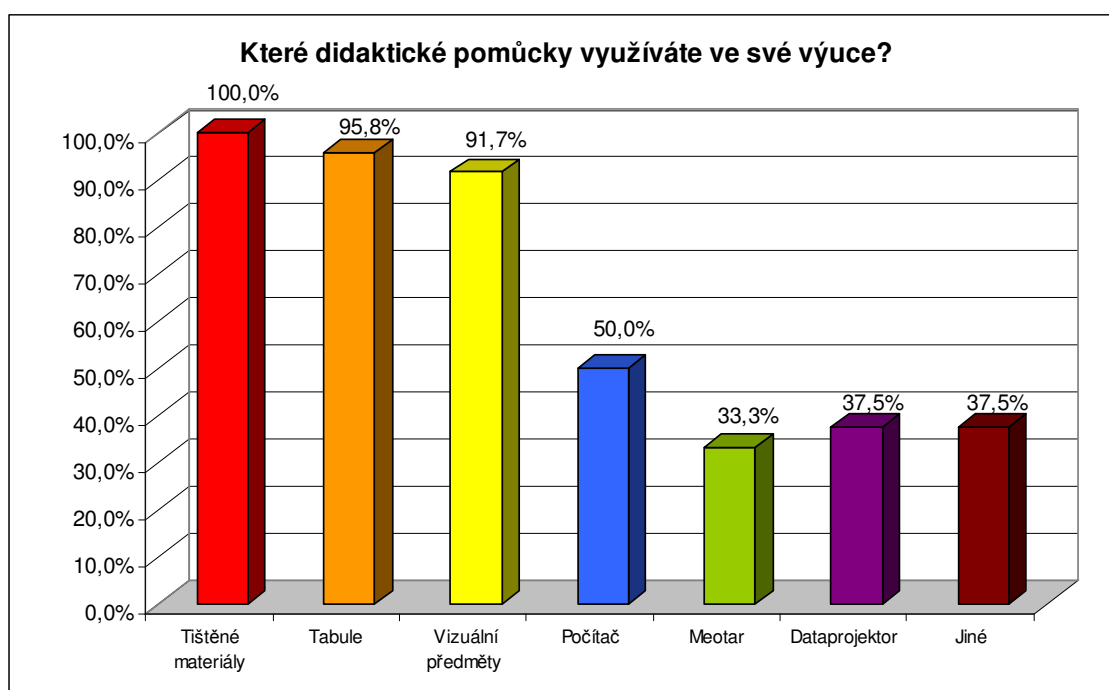
Tato otázka se ptala učitelů na to, jaký předmět vyučují. Měla za úkol zjistit, kolik předmětů průměrně připadne na jednoho učitele či učitelku na této základní škole. Z výzkumu vyplývá, že učitelé vyučují průměrně 2,92 předmětů, tedy každý vyučující má na starost téměř tři předměty. Tady se dá polemizovat nad tím, jestli je vhodné vyučovat více předmětů, než být opravdový odborník na jeden předmět.

Otázka č. 4

V této otázce jsem se snažil zjistit, jakých didaktických pomůcek vyučující využívají ve své výuce. Na výběr měli tyto možnosti a mohli vybrat libovolný počet odpovědí:

- Tištěné materiály
- Tabule
- Vizuální předměty
- Jiné
- Počítač
- Meotar
- Dataprojektor

Jak vyplývá z grafu 2, 100 % dotazovaných, což je 24 učitelů, využívá ve výuce tištěné materiály. 95,8 %, což je 23 učitelů, využívá ve výuce tabuli. 91,7 %, což je 22 učitelů, využívá vizuální předměty. 50 %, tedy 12 učitelů, využívá ve výuce pomoc počítače. 33,3 %, což je 8 učitelů, využívá ve výuce Meotar. 37,5 %, což je 9 učitelů, využívá ve výuce dataprojektor a 37,5 %, což je 9 učitelů uvedlo, že používá ještě jiné didaktické pomůcky, než jsou uvedeny v dotazníku.

Graf 2. Využití didaktických pomůcek ve výuce

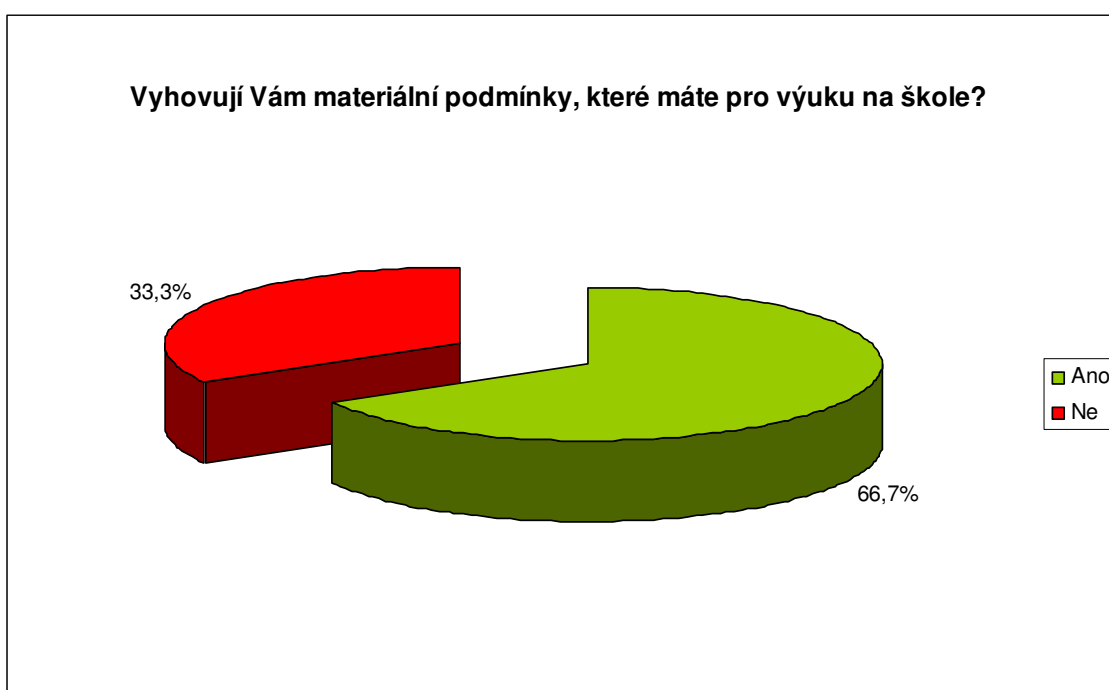
Ti, kteří vybrali odpověď 'jiné', uvedli následující didaktické pomůcky:

Vizualizér, videorekordér, DVD přehrávač, audio přehrávač, mikrofony, nástěnné tabule a přehledy, věci vlastní výroby, vycpané předměty, nerosty.

Otázka č. 5

V této otázce jsem zjišťoval, zda jsou materiální podmínky na škole vyhovující. V případě záporné odpovědi na tuto otázku navazovala otázka číslo šest.

Z grafu 3 vyplývá, že 66,7 % dotazovaných, což je 16 učitelů, je spokojeno nebo mu vyhovuje materiální vybavení školy. 33,3 % dotazovaných, což je 8 učitelů, spokojeno s vybavením školy není.

Graf 3. Dostatečnost materiálního vybavení na škole

Otázka č. 6

Na otázku č. 6 odpovídají všichni dotazovaní, kteří na otázku č. 5 odpověděli záporně. To je 33,3% dotazovaných, což je 8 učitelů. Tito učitelé vypsali, co jim na škole schází

Zde je výčet odpovědí v tabulce 1:

Tabulka 1. Výčet chybějícího materiálního vybavení

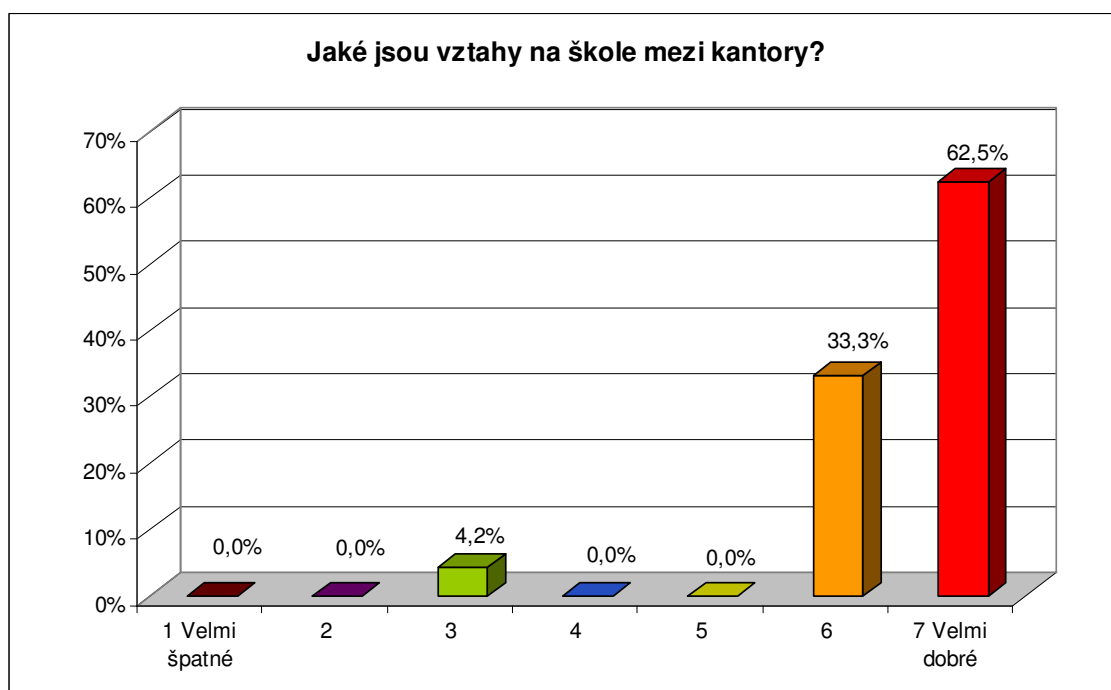
Chybějící materiální vybavení	Počet vyplnění
Interaktivní tabule v každé třídě	5
Počítač v každé třídě	5

Dataprojektor v každé třídě	2
Lépe vybavená jazyková učebna	1
TV + DVD přehrávač v každé třídě	1
Kvalitnější pomůcky	1

Otázka č. 7

Tato otázka zjišťovala, jaké vztahy panují na škole mezi učiteli. K vyplnění této otázky jsem použil hodnotící škálu od 1 do 7, kdy číslo 1 znamenalo velmi špatné vztahy na škole a číslo 7 znamenalo velmi dobré vztahy na škole.

V grafu 4 vidíme, že 62,5 % dotazovaných, což je 15 učitelů, přiřadilo vztahům na škole mezi učiteli na hodnotící škále číslo 7, tedy velmi dobré. 33,3 % dotazovaných, což je 8 učitelů, přiřadilo na této hodnotící škále číslo 6. A jen jeden učitel, což je 4,2 % zvolil na hodnotící škále hodnotu 3. Vypočítaná průměrná hodnota z hodnotící škály je 6,5 bodů, což vypovídá o téměř velmi dobrých vztazích mezi učiteli na škole.

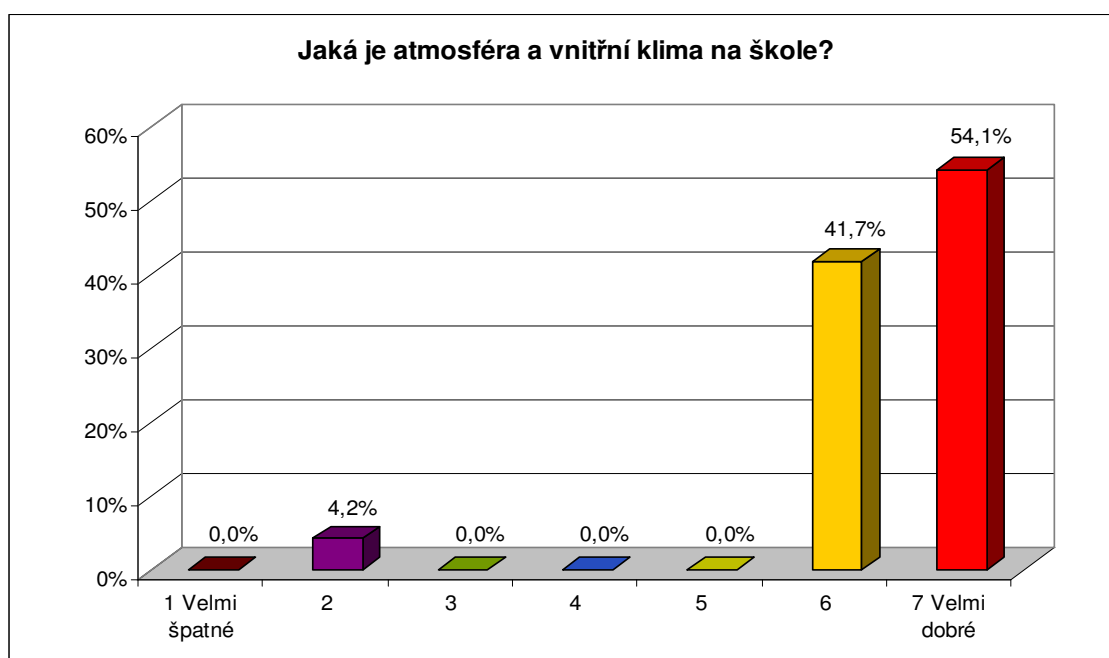

Graf 4. Graf vypovídající o vztazích na škole mezi učiteli

Otázka č. 8

V otázce č. 8 jsem se zabýval atmosférou a vnitřním klimatem na škole. Jako u předchozí otázky jsem použil hodnotící škálu od 1 do 7, kdy číslo 1 znamená velmi špatná atmosféra a klima na škole a číslo 7 znamenalo velmi dobrá atmosféra a klima na škole.

U této otázky, viz graf 5, 54,1 % dotazovaných, což je 13 učitelů, zadrželo na hodnotící škále hodnotu 7, což je velmi dobrá atmosféra a vnitřní klima na škole. 41,7 % dotazovaných, což je 10 učitelů, zadrželo na hodnotící škále hodnotu 6 a 1 z dotazovaných, což je 4,2 %, zadržel hodnotu 2. Vypočítaná průměrná hodnota z hodnotící škály je 6,4 bodů. Průměrná hodnota vyšla podobně jako u předchozí otázky, tedy říká, že atmosféra a vnitřní klima na škole je téměř velmi dobrá.

Graf 5. Graf vypovídající o atmosféře a vnitřním klimatu na škole

Otázka č. 9

Tato otázka u respondentů zjišťuje, jakých mezipředmětových vztahů vyučující využívají mezi předměty. 29,2 % respondentů, což je 7 učitelů, uvedlo, že mezipředmětové vztahy využívají mezi všemi předměty na škole. 62,5 % respondentů, což je 15 učitelů, vypsalo konkrétní řetězec předmětů, které podle nich spolu souvisejí. Pouhé 8,3 % respondentů, což jsou dva učitelé, uvedlo, že mezipředmětové vztahy nevyužívají.

Pro názornost zde vypisuji řetězce předmětů, které učitelé v dotazníku uvedli a podle nich využívají těchto mezipředmětových vztahů:

VOZ – VV – EK – ZE – DĚ – PŘ – TV – HV – I

PŘ – CH – FY – ZE – VV – I

M – FY – CH – ZE – ČJ – AJ

ZE – DĚ – PŘ – HV – VV

ZE – DĚ – ČJ – VV

ZE – ČJ – VV – VOZ

CH – FY – PŘ

ZE – DĚ – VV

Z – AJ – ČJ

ČJ – M – I

PŘ – FY – VOZ

M – FY – I

ZE – FY – PŘ

M – I

ZE – DĚ

AJ – I

DĚ – PŘ

Otázka č. 10

U této otázky jsem se ptal, jak a jestli vůbec vyučující využívají mezipředmětových vztahů s předmětem výpočetní technika.

Z grafu 6 vyplývá, že 54,2 % dotazovaných, což je 13 učitelů, tento vztah ve výuce využívá. 45,8 % dotazovaných, což je 11 učitelů, mezipředmětové vztahy s předmětem výpočetní technika nevyužívá.

Graf 6. Využití mezipředmětových vztahů s předmětem Výpočetní technika

13 učitelů uvedlo, že využívají mezipředmětový vztah s předmětem výpočetní technika. V tabulce 2 uvádím způsoby, jakým využívají tento mezipředmětový vztah:

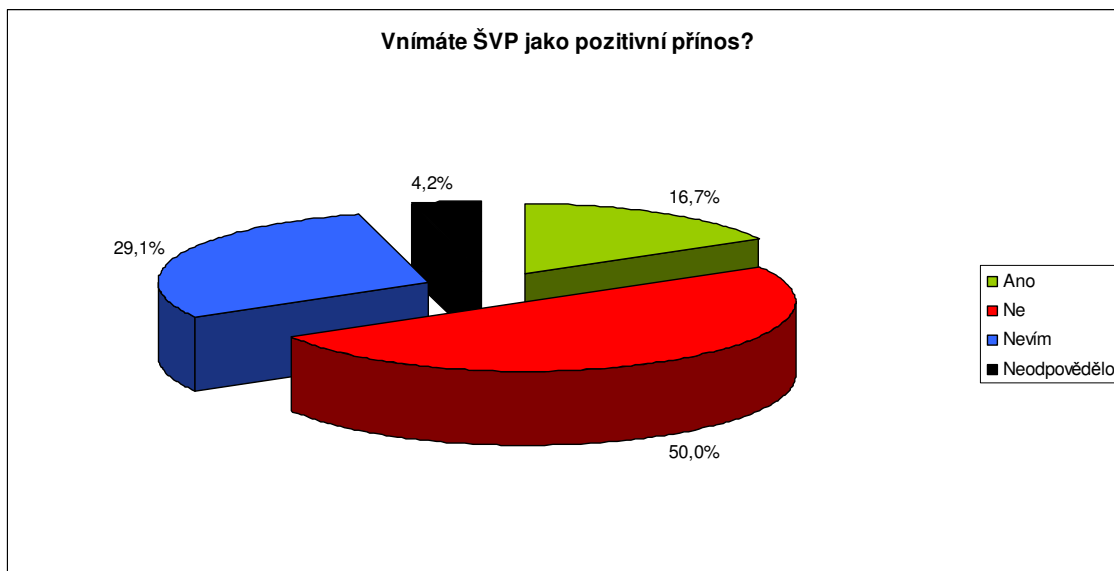
Tabulka 2. Způsob využití mezipředmětového vztahu s předmětem Výpočetní technika

Způsob využití mezipředmětového vztahu	Počet vyplnění
Vyhledávání informací na internetu	8
Tvorba prezentací, grafů a tabulek	4
Využití výukových programů na PC	3
Tvorba prací žáků na PC	3
Tvorba a psaní testů na PC	2
Tvorba projektu na PC	1
Tvorba školního časopisu	1

Otázka č. 11

V této otázce jsem se ptal, jestli vyučující vnímají školní vzdělávací program jako pozitivní přínos své profesi a škole. Měli na výběr z odpovědí Ano, Ne a Nevím. Svou odpověď měli zdůvodnit.

Z grafu 7 vyplývá, že 16,7 % dotazovaných, což jsou 4 učitelé, vnímají ŠVP jako pozitivní přínos. 50 % dotazovaných, což je 12 učitelů, ŠVP jako přínos nevnímají. 29,1 % dotazovaných, což je 7 učitelů, neví. Jeden dotazovaný na tuto otázku neodpověděl.

Graf 7. Jak je vnímán školní vzdělávací program

Ti, kteří zadrželi odpověď ano, ji zdůvodnili následovně:

- dva ze čtyř respondentů vidí pozitivní přínos v tom, že si škola stanoví osnovy dle svých možností (materiálních a personálních),
- jeden vidí pozitivní přínos v lepší možnosti v diferenciaci a individuálního přístupu k žákům,
- jeden upozornil na to, že je školní vzdělávací program přínosný jen v případě, že ho vyučující akceptuje a využívá jeho kladné stránky.

Ti, kteří zadrželi odpověď ne, ji zdůvodnili následovně:

- šest z těchto dvanácti dotazovaných si myslí, že školní vzdělávací program přináší jen formalitu a papírování navíc,
- jeden dotazovaný si myslí, že je to jen formální záležitost roztržštěná po České republice,
- jeden dotazovaný si myslí, že při stejné dotaci hodin a při stejném obsahu osnov je nerealizovatelný,
- jeden dotazovaný uvedl, že pro pestré a zajímavé učení nepotřebuje tento dokument,

- jeden dotazovaný dokument vnímá tak, že přejímá zodpovědnost za výuku místo učitele a školy, což je podle něj špatně,
- dva z dotazovaných svou odpověď neodůvodnili.

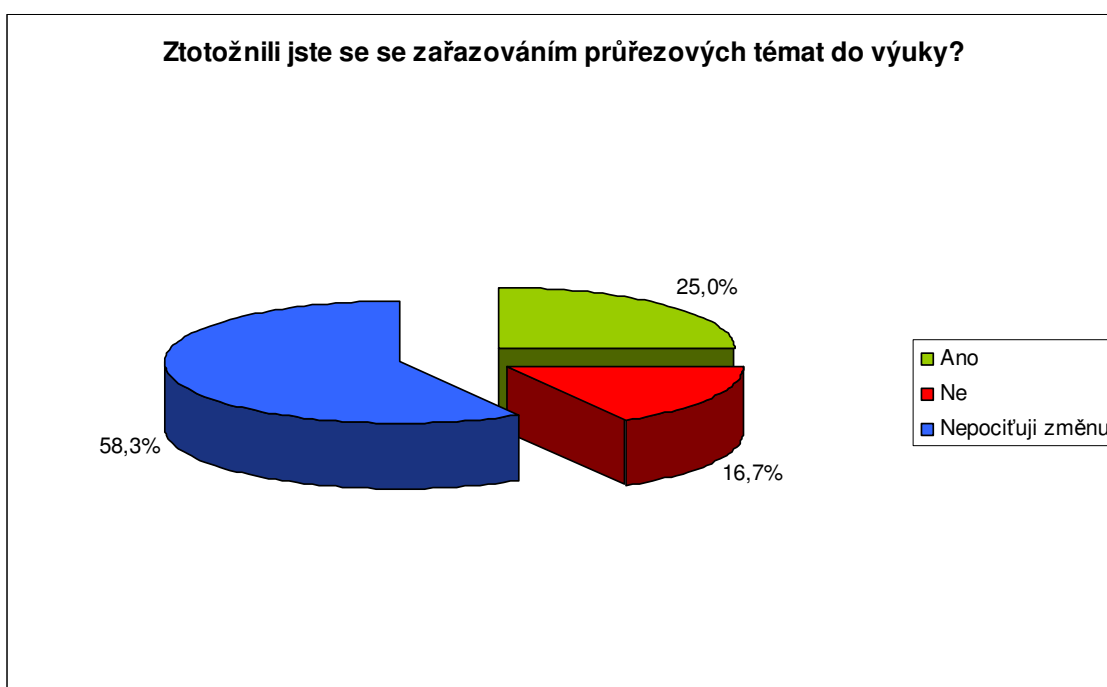
Ti, kteří zadrželi odpověď neví, ji zdůvodnili následovně:

- dva z těchto sedmi dotazovaných uvedli, že si myslí, že je to spíše papírování navíc,
- jeden uvedl, že po zavedení tohoto programu nijak nezměnil své přípravy na hodinu,
- čtyři svou odpověď neodůvodnili.

Otázka č. 12

U této otázky jsem se ptal, zda se vyučující ztotožnili se zařazováním průřezových témat do výuky. Na výběr měli možnosti Ano, Ne a Nepocit'uji změnu.

Z grafu 8 je patrné, že 25 % dotazovaných, což je 6 učitelů, se s průřezovými tématy ztotožnilo. 16,7 % dotazovaných, což jsou 4 učitelé, se s průřezovými tématy neztotožnilo a 58,3 % dotazovaných, což je 14 učitelů, nepocit'ují změnu.

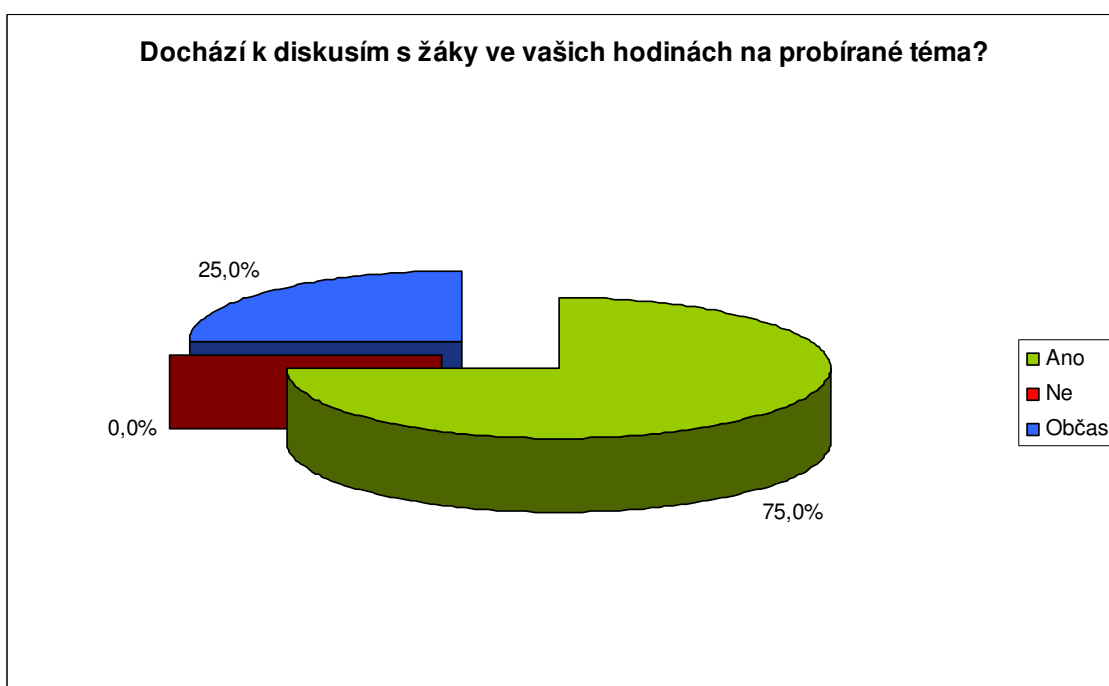

Graf 8. Ztotožnění vyučujících s průřezovými tématy

Otázka č. 13

Otázka č. 13 se zabývala zapojováním žáků v hodinách pomocí diskusí k probírané látce. Na otázku, zda dochází v hodinách k diskusím se žáky k dané problematice, mohli dotazovaní odpovědět následovně: Ano, Ne a Občas.

Z grafu 9 je patrné, že 75,0 % dotazovaných, což je 18 učitelů, preferuje diskuse ve svých hodinách se žáky na dané téma. 25,0 % dotazovaných, což je 6 učitelů, vede diskusi v hodinách občas a ani jeden dotazovaný nezatrhl odpověď, že v jeho hodinách nedochází k diskusím.

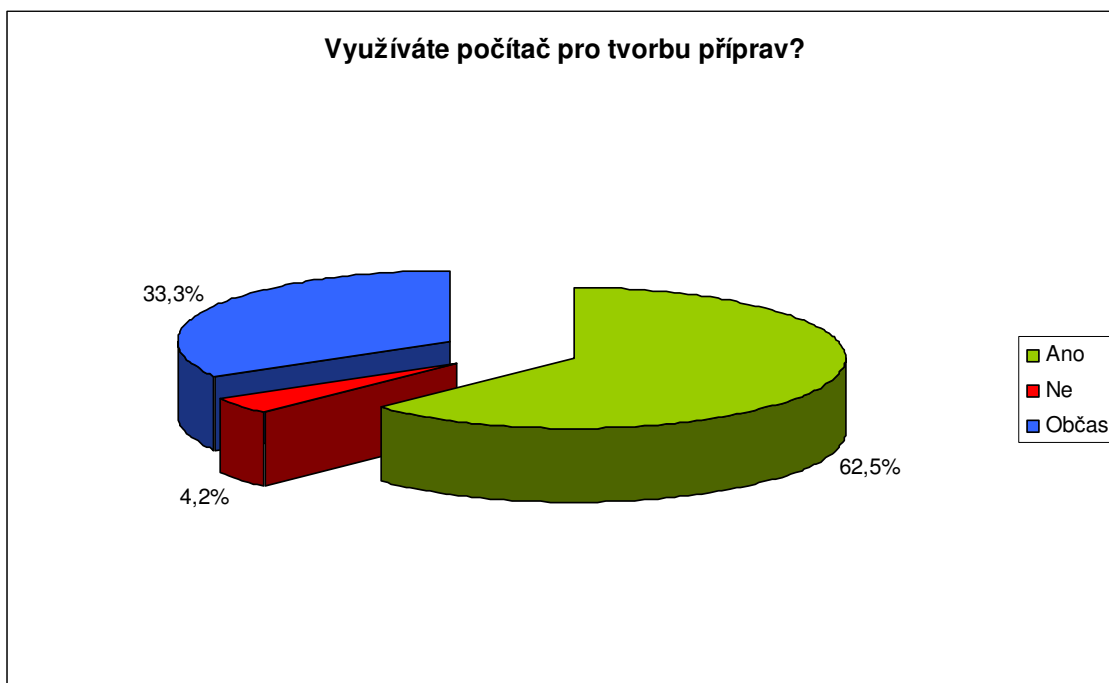

Graf 9. Diskuse v hodinách se žáky

Otázka č. 14

Tato otázka se zabývala, zda vyučující používá pro tvorbu příprav na hodinu počítač. Na výběr měli z odpovědí Ano, Ne a Občas.

V grafu 10 vidíme, že 62,5 % dotazovaných, což je 15 učitelů, uvedlo, že počítač pro tvorbu příprav využívá. 4,2 % dotazovaných, což je 1 učitel, nevyužívá počítač k přípravě vůbec a 33,3 % dotazovaných, což je 8 učitelů, využívá počítač k přípravě občas.

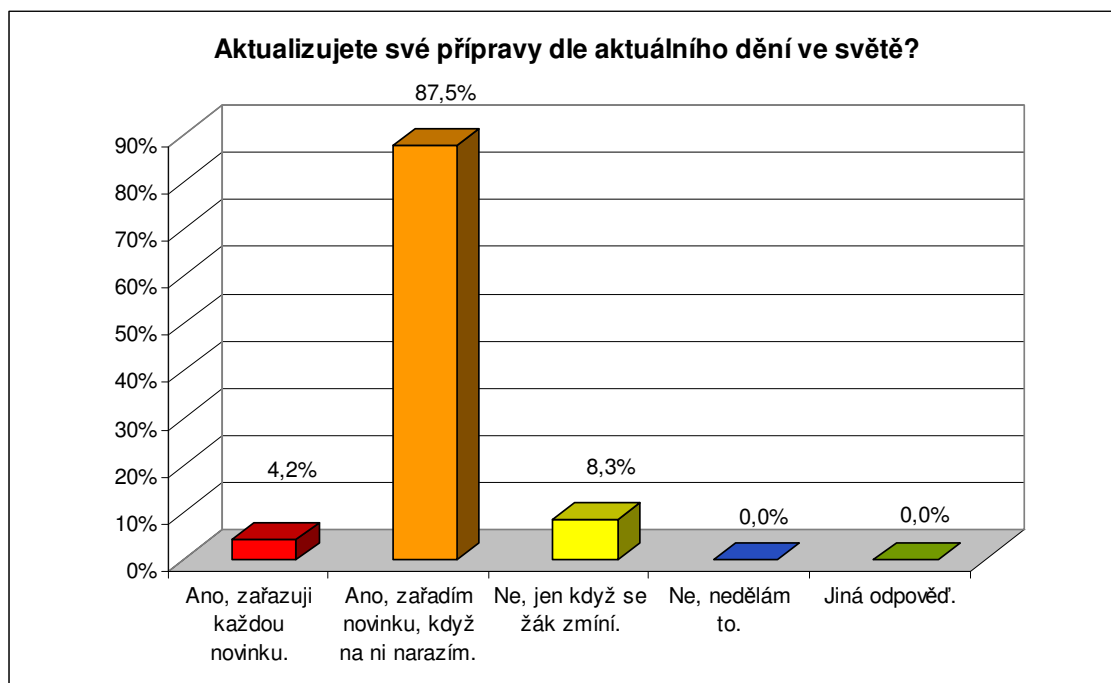
Graf 10. Využití počítače pro tvoření příprav

Otázka č. 15

Otázka číslo 15 se ptá učitele, zda a jak často aktualizuje své přípravy na hodinu. Na výběr měli respondenti z následujících odpovědí:

- Ano, snažím se o zařazení každé novinky do výuky.
- Ano, když na nějakou novinku narazím, zařadím ji do výuky.
- Ne, jen když se někdo o něčem zmíní, reaguji.
- Ne, nic takového nedělám.
- Jiná odpověď:

Z grafu 11 vyplývá, že 87,5 % dotazovaných, což je 21 učitelů, zařazuje do svých příprav novinky, když na nějakou narazí. 8,3 % dotazovaných, což jsou dva učitelé, do svých příprav novinky nezařazují, jen když se žáci o něčem zmíní, reaguje na jejich dotaz. Pouhé 4,2 % dotazovaných, což je jeden učitel, se snaží do výuky zařadit každou novinku, na kterou narazí.

Graf 11. Graf aktualizace příprav

Otázka č. 16

Otázka číslo 16 zjišťuje, které kompetence považují učitelé za stěžejní. Na výběr měli z těchto kompetencí: Kompetence oborově předmětová, Kompetence psychodidaktická, Kompetence obecně pedagogická, Kompetence diagnostická a intervenční, Kompetence psychosociální a komunikativní, Kompetence manažerská a normativní, Kompetence profesně a osobnostně kultivující, Kompetence infromatická a informační.

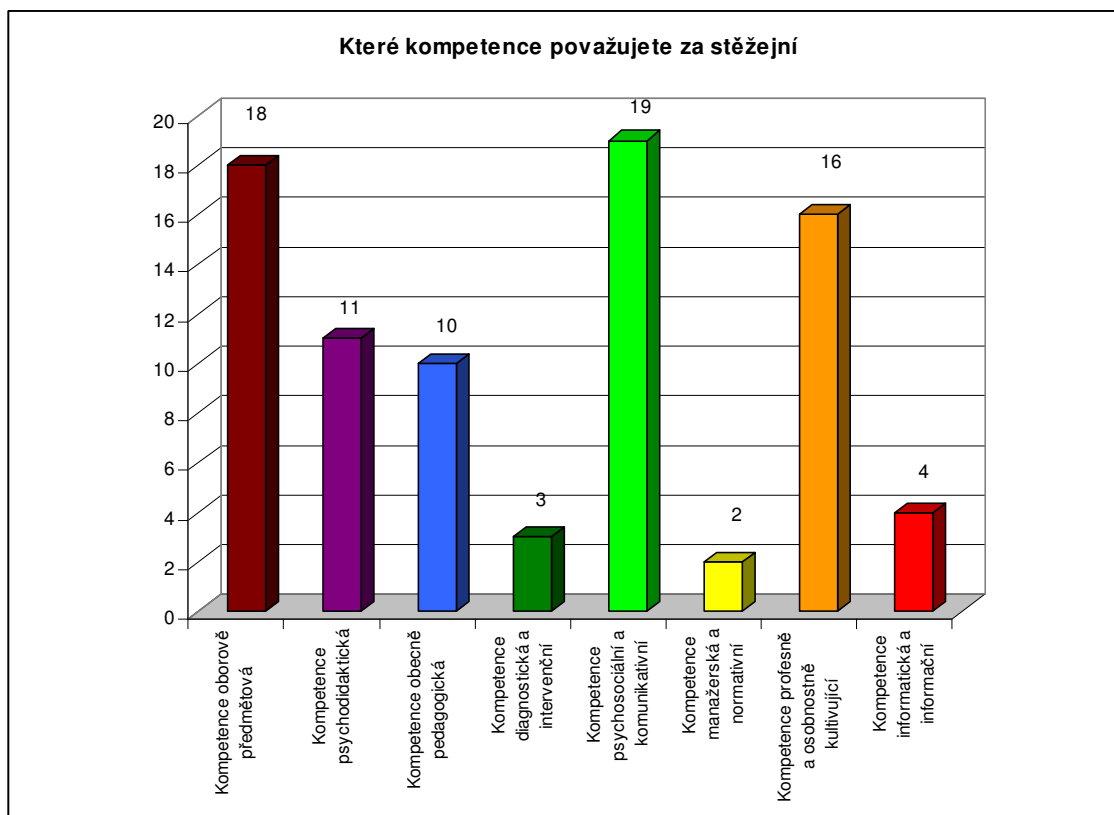
Respondenti nebyli omezeni počtem výběru kompetencí. V grafu 12 vidíme, že tři kompetence mají podobné výsledky v označení respondenty a jsou považovány za stěžejní. Jsou to tyto kompetence:

- Kompetence psychosociální a komunikativní – byla označena 19 respondenty
- Kompetence oborově předmětová – byla označena 18 respondenty
- Kompetence profesně a osobnostně kultivující – byla označena 16 respondenty

Tyto tři kompetence byly označeny nejmenším počtem respondentů a dají se považovat za méně stěžejní z pohledu respondentů:

- Kompetence infromatická a informační – byla označena 4 respondenty
- Kompetence diagnostická a intervenční – byla označena 3 respondenty
- Kompetence manažerská a normativní – byla označena 2 respondenty

Kompetence psychodidaktická a obecně pedagogická byly označeny respondenty jedenáctkrát a desetkrát.

Graf 12. Stěžejní kompetence

Otázka č. 17

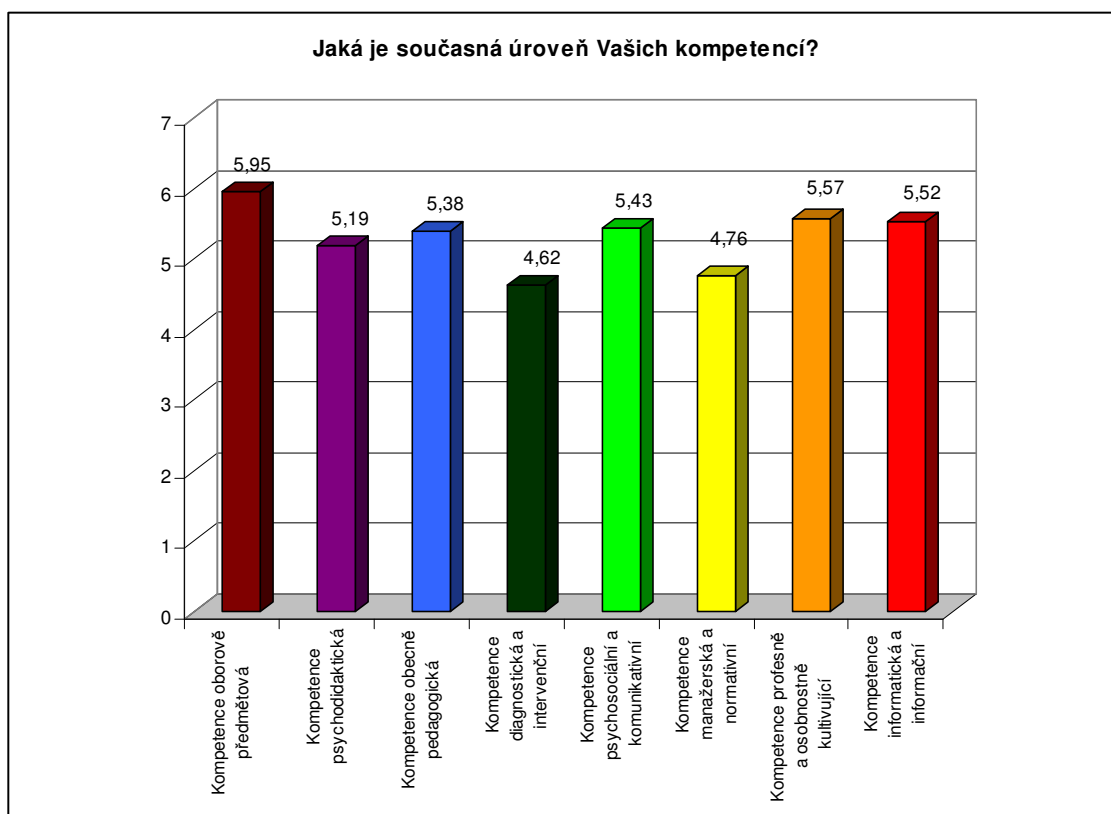
V otázce číslo 17 jsem se respondentů, respektive učitelů, ptal na to, jak by ohodnotili současnou úroveň svých kompetencí. Spoléhal jsem na objektivitu podloženou anonymitou dotazníků. Použil jsem opět hodnotící škálu od 1 do 7, jako u otázek č. 7 a 8. Kdy číslo 1 znamenalo velmi špatnou úroveň kompetencí a číslo 7 znamenalo velmi dobrou úroveň kompetencí.

Každou kompetenci jsem vypsals zvlášť a hodnoty, které jim respondenti přiřadili, napsal do tabulky. Z těchto hodnot jsem vypočítal výslednou průměrnou hodnotu ke konkrétní kompetenci a vytvořil graf 13 s těmito hodnotami.

Z grafu 13 vyplývá, že učitelé ohodnotili své kompetence hodně podobně, což mě trochu překvapilo. Očekával jsem diametrálnější rozdíly mezi jednotlivými kompetencemi. Rozdíl mezi nejlépe hodnocenou a nejhůře hodnocenou kompetencí činil 1,33 bodu. Sebeohodnocení se nedostalo ani v jednom případě pod průměrnou hranici, která činila

bodově 4. Jestliže vezmu výsledné průměrné ohodnocení všech kompetencí a udělám z nich průměrnou hodnotu pro všechny kompetence, výsledná hodnota činí 5,30 bodů.

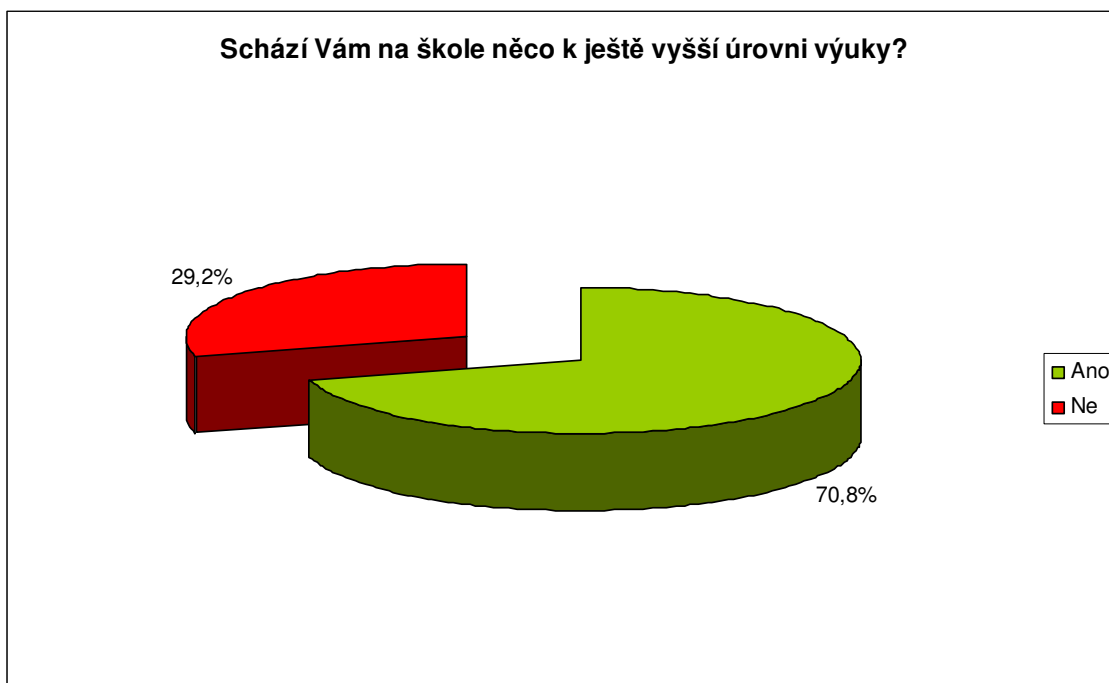

Graf 13. Hodnocení vlastních kompetencí

Otázka č. 18

Závěrečná otázka dotazníku byla formulovaná jako polootevřená a zjišťovala, zda je něco, co učitelům na škole schází k tomu, aby byla jejich výuka lepší. Při záporné odpovědi pro vyplňující dotazník končí, při kladné odpovědi měli konkrétně vypsát, co jim na škole schází.

Z grafu 14 vyplývá, že 70,8 % respondentů, což je 17 učitelů, uvedlo, že jim na škole k lepší výuce něco schází. 29,2 % respondentů, což je 7 učitelů, uvedlo, že jim na škole k výuce neschází nic.

Graf 14. Schází učitelům na škole něco k vyšší úrovni učení

17 učitelů uvedlo, že jim k lepší výuce na škole něco schází. V tabulce 3 jsou vypsány konkrétní věci, které učitelům na škole chybí.

Tabulka 3. Souhrn věcí, které vyučujícím na škole chybí

Věci scházející na škole pro lepší výuku	Počet vyplnění
Více kvalitních pomůcek	5
Interaktivní tabule	4
Počítač v každé třídě	3
TV + DVD v každé třídě	3
Více času	3
Méně administrativy	2
Volný přístup do počítačové učebny	1
Informační centrum s knihovnou v budově	1
Semináře na zkvalitnění výuky	1

Více peněz	1
------------	---

5.6 Hospitace ve výuce na Základní škole Zubří

Po zpracování průzkumu na Základní škole Zubří jsem provedl hospitace v následujících předmětech: Český jazyk, Zeměpis, Přírodopis, Matematika, Informatika. Na základě těchto hospitací jsem porovnal výsledky průzkumu a výsledky hospitací. V hospitacích jsem se soustředil na dílčí cíle průzkumu. Vypracování hospitací jsem zvolil popisnou formou, kdy jsem popsal průběh hodiny, vypsals pomůcky použité v hodinách, snažil se popsat mezipředmětové vztahy v hodině a začlenění průřezových témat a zapojení žáků do výuky. Vytvořil jsem tabulky se základními dovednostmi jednotlivých kompetencí učitele a zaškrtnul jsem dovednosti, které se vyskytly v hodině. Ke každé kompetenci jsem přidal hodnotící škálu, jako byla v dotaznících a kompetence učitelů jsem ohodnotil. To je vyznačeno černým čtvercem.

5.6.1 Popis jednotlivých hospitací hodin

Hospitace v předmětu Český jazyk/literatura

Třída – 9.B

Hodina – 2.

Předmět – Český jazyk/literatura

Téma hodiny – Práce s textem

Průběh hodiny – Po vykonání administrativních povinností výuka začala referátem. Proběhla prezentace a následovaly dotazy vyučujícího i žáků což vyvrcholilo v diskusi. Po ukončení části hodiny věnované referátu bylo zopakováno učivo z minulé hodiny. Následovala kontrola domácího úkolu. Žáci si měli vyhledat významy různých pojmů souvisejících s probranou látkou z minulé hodiny. Vyučující rozdál papíry s literární ukázkou, nechal nějaký čas na její přečtení. Ukázka se týkala Prahy v dobách minulých. Jakmile žáci přečetli ukázkou, dělali společně s vyučujícím rozbor textu a jeho významu. Z ukázky vyplynul domácí úkol. Hodina probíhala v naprostém klidu. Všichni žáci byli

pracovně naladění a celou hodinu aktivně zapojeni do výuky. Hodina pro ně byla záživná a bez problémů se všichni zapojovali.

Pomůcky v hodině - V hodině byly používány následující pomůcky:

- Tabule
- Tištěné materiály

Mezipředmětové vztahy a propojení předmětu s výpočetní technikou bylo realizováno následujícím způsobem. V hodině Českého jazyka byl využit mezipředmětový vztah s výpočetní technikou. Předmět byl propojen s Informatikou formou úkolu, který měli žáci vypracovat (na internetu měli nalézt významy slov spjatými s výukou a v hodině tyto získané informace prezentovat).

Školní vzdělávací program a průřezová témata byla v hodině zabezpečena takto. Vyučovací hodinou se prolínala tři průřezová témata. V rámci osobnostního rozvoje bylo začleněno téma Seberegulace a sebeorganizace, v Multikulturní výchově byla dílčí problematika zaměřena na Lidské vztahy a v Mediální výchově bylo využito dílčích témat Stavba mediálních sdělení, Tvorba mediálního sdělení.

Zapojení žáků do výuky – Žáci byli zapojeni do výuky nenucenou formou diskusí a rozborů probírané látky. Vyžadovala se reakce na nejrůznější podněty podsouvané vyučujícím. Velmi dobrá forma zapojení do výuky žáků je prezentace referátu, kde se žáci učí vystupování a schopnosti reagovat na dotazy spolužáků a obhájit své názory.

Tabulka 4. Kompetence oborově předmětová - Český jazyk

Má znalosti ve svém oboru/transformace znalostí do obsahu výuky	X
Vytváří mezipředmětové vazby	X
Vyhledává a zpracovává informace pro výuku	X
Transformuje poznání z oboru do myšlení žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 5. Kompetence psychodidaktická - Český jazyk

Ovládá strategie učení a vyučování	X
Použití základního metodického repertoáru a jeho přizpůsobení	X

Znalost vzdělávacích programů školy	X
Znalost teorií hodnocení prolnutá s individuálními potřebami	X
ICT k podpoře učení žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 6. Kompetence obecně pedagogická - Český jazyk

Proces výchovy v komunikaci se žáky	X
Individuální rozvoj kvality žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 7. Kompetence diagnostická a intervenční - Český jazyk

Identifikuje žáky s poruchou učení – přizpůsobení výuky	Nevyužil ve výuce
Ovládá způsob vedení talentovaných žáků	Nevyužil ve výuce
Schopný rozpoznání patologických jevů ve třídě	Nevyužil ve výuce
Schopný zajistit kázeň ve třídě	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 8. Kompetence psychosociální a komunikativní - Český jazyk

Ovládá prostředky pro tvorbu příjemného klima třídy	X
Podporuje socializaci žáků	X
Orientuje se v náročných sociálních situacích	X
Uplatňuje efektivní způsob komunikace se žáky	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 9. Kompetence manažerská a normativní - Český jazyk

Dovednost řídit třídu, práci žáků a vytvoření podmínek výuky	X
Znalost dokumentů k jeho práci	X

Ovládání administrativy evidence žáků	X
Schopný organizovat mimoškolní aktivity	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 10. Kompetence profesně a osobnostně kultivující - Český jazyk

Má znalosti všeobecného rozhledu	X
Schopný dodržovat zásady učitelské etiky, umí vystupovat ve škole	X
Schopný spolupracovat s kolegy	X
Schopný reflexe potřeb a zájmů žáků s pružnou reakcí	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 11. Kompetence infromatická a informační - Český jazyk

Orientuje se v ICT technologiích	X
Schopný vyhledat, uložit, zpracovat a prezentovat informace	X
Schopnost dohledat veškeré informace a dodat do výuky	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Hospitace v předmětu Zeměpis

Třída – 7.A

Hodina – 2.

Předmět – Zeměpis

Téma hodiny – Asie

Průběh hodiny – Po vykonání administrativních úkonů byli žáci seznámeni s průběhem hodiny a upozorněni na test, který bude probíhat další hodinu. Mezitím služba nachystala potřebné materiály k výuce. Následovalo pětiminutové zkoušení čtyř žáků u Meotaru s použitím slepé mapky. Po ukončení zkoušení proběhlo opakování učiva, které se týkalo testu následující hodiny. Na opakování navázala expozice nového učiva. Žáci byli rozděleni do sedmi skupin po čtyřech, kde každá skupina nastudovala část nového učiva a poté jeden zástupce skupiny poznatky prezentoval. Žáci následně shlédli krátké video,

keré bylo věnováno největší přehradě světa. Na závěr žáci učinili zápis do svých sešitů. Ten byl doplněn nakopírovanými materiály od vyučujícího. Sešity si žáci také doplňují razítky map, které jsou k dispozici v kabinetě vyučujícího.

Pomůcky v hodině - V hodině byly používány následující pomůcky:

- Meotar
- Tabule
- Tištěné materiály
- Video

Mezipředmětové vztahy a propojení předmětu s výpočetní technikou bylo realizováno následujícím způsobem. V hodině zeměpisu byl využit mezipředmětový vztah s dějepisem (propojením zeměpisných údajů a dějepisných událostí) a přírodopisem (popisem života zvířat a rostlin v probíraných částech země).

Školní vzdělávací program a průřezová témata v hodině byla zabezpečena takto. Vyučovací hodinou se prolínala tři průřezová témata. V rámci environmentální výchovy bylo začleněno téma Ekosystémy, v Multikulturní výchově byla dílčí problematika zaměřená na Kulturní diference a ve Výchově k myšlení v evropských a globálních souvislostech bylo využito dílčí téma výchovy Evropa a svět nás zajímají.

Zapojení žáků do výuky – Žáci byli do výuky zapojeni malým zkoušením, kdy byli čtyři žáci u tabule a odpovídali na otázky. Pokud odpověděli špatně, žáci v lavicích je opravovali. Následně byli do výuky zapojeni ve skupinkách, kdy zpracovávali část učiva. A v poslední řadě při opakování, kdy odpovídali na dotazy vyučujícího.

Tabulka 12. Kompetence oborově předmětová - Zeměpis

Má znalosti ve svém oboru/transformace znalostí do obsahu výuky	X
Vytváří mezipředmětové vazby	X
Vyhledává a zpracovává informace pro výuku	X
Transformuje poznání z oboru do myšlení žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 13. Kompetence psychodidaktická – Zeměpis

Ovládá strategie učení a vyučování	X
Použití základního metodického repertoáru a jeho přizpůsobení	X
Znalost vzdělávacích programů školy	X
Znalost teorií hodnocení prolnutá s individuálními potřebami	X
ICT k podpoře učení žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 14. Kompetence obecně pedagogická - Zeměpis

Proces výchovy v komunikaci se žáky	X
Individuální rozvoj kvality žáků	Nevyužil ve výuce

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 15. Kompetence diagnostická a intervenční - Zeměpis

Identifikuje žáky s poruchou učení – přizpůsobení výuky	Nevyužil ve výuce
Ovládá způsob vedení talentovaných žáků	Nevyužil ve výuce
Schopný rozpoznání patologických jevů ve třídě	Nevyužil ve výuce
Schopný zajistit kázeň ve třídě	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 16. Kompetence psychosociální a komunikativní - Zeměpis

Ovládá prostředky pro tvorbu příjemného klima třídy	X
Podporuje socializaci žáků	X
Orientuje se v náročných sociálních situacích	Nevyužil ve výuce
Uplatňuje efektivní způsob komunikace se žáky	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 17. Kompetence manažerská a normativní - Zeměpis

Dovednost řídit třídu, práci žáků a vytvoření podmínek výuky	X
Znalost dokumentů k jeho práci	X
Ovládnutí administrativy evidence žáků	X
Schopný organizovat mimoškolní aktivity	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 18. Kompetence profesně a osobnostně kultivující - Zeměpis

Má znalosti všeobecného rozhledu	X
Schopný dodržovat zásady učitelské etiky, umí vystupovat ve škole	X
Schopný spolupracovat s kolegy	X
Schopný reflexe potřeb a zájmů žáků s pružnou reakcí	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 19. Kompetence infromatická a informační - Zeměpis

Orientuje se v ICT technologiích	/
Schopný vyhledat, uložit, zpracovat a prezentovat informace	X
Schopnost dohledat veškeré informace a dodat do výuky	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Hospitace v předmětu Přírodopis

Třída – 8.A

Hodina – 4.

Předmět – Přírodopis

Téma hodiny – Tělo – plíce (dýchací soustava)

Průběh hodiny – Po vykonání administrativních úkonů začala hodina pětiminutovou prověrkou učiva z minulých hodin. Jakmile došlo k vybrání písemných prací od žáků, vyučující rozdál připravené papíry pro přehledný zápis, který se v těchto hodinách nedělá

do sešitů. Téma hodiny bylo věnováno plicím a dýchací soustavě. Výuka byla proložena několika dechovými cvičeními a zajímavostmi na lidském těle, které si žáci zkoušeli přímo na sobě. Tímto byla zaručená zábavná forma výuky a zapojení všech žáků. Veškeré pojmy byly demonstrovány na lidské rozebíratelné figuríně, takže žáci mohli vidět reálnou podobu všech orgánů, které se týkají dýchání. To vše bylo doplněno o jasné nákresy na tabuli.

Pomůcky v hodině - V hodině byly používány následující pomůcky:

- Tabule
- Tištěné materiály
- Dataprojektor
- Lidská rozebíratelná figurína

Mezipředmětové vztahy a propojení předmětu s výpočetní technikou bylo realizováno následujícím způsobem. V hodině se používal dataprojektor a počítač k výuce. Mezipředmětový vztah v této hodině byl tedy naplněn s předmětem Informatika.

Školní vzdělávací program a průřezová témata v hodině byla zabezpečena takto. Vyučovací hodinou se prolínala dvě průřezová témata. V rámci Multikulturní výchovy bylo začleněno dílčí téma Multikultura v Environmentální výchově byly začleněny dílčí témata Ekosystémy a Základní podmínky života.

Zapojení žáků do výuky – zapojení žáků do výuky proběhlo, jak jsem již zmínil výše, formou dechových cvičení, které prováděli všichni žáci. Pomocníkem také byly papíry zhotovené k zápisu z hodiny, které všichni poctivě a přehledně vyplňovali.

Tabulka 20. Kompetence oborově předmětová - Přírodopis

Má znalosti ve svém oboru/transformace znalostí do obsahu výuky	X
Vytváří mezipředmětové vazby	Nevyužil ve výuce
Vyhledává a zpracovává informace pro výuku	X
Transformuje poznání z oboru do myšlení žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 21. Kompetence psychodidaktická - Přírodopis

Ovládá strategie učení a vyučování	X
------------------------------------	---

Použití základního metodického repertoáru a jeho přizpůsobení	X
Znalost vzdělávacích programů školy	X
Znalost teorií hodnocení prolnutá s individuálními potřebami	X
ICT k podpoře učení žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 22. Kompetence obecně pedagogická - Přírodopis

Proces výchovy v komunikaci se žáky	X
Individuální rozvoj kvality žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 23. Kompetence diagnostická a intervenční - Přírodopis

Identifikuje žáky s poruchou učení – přizpůsobení výuky	Nevyužil ve výuce
Ovládá způsob vedení talentovaných žáků	Nevyužil ve výuce
Schopný rozpoznání patologických jevů ve třídě	Nevyužil ve výuce
Schopný zajistit kázeň ve třídě	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 24. Kompetence psychosociální a komunikativní - Přírodopis

Ovládá prostředky pro tvorbu příjemného klima třídy	X
Podporuje socializaci žáků	X
Orientuje se v náročných sociálních situacích	Nevyužil ve výuce
Uplatňuje efektivní způsob komunikace se žáky	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 25. Kompetence manažerská a normativní - Přírodopis

Dovednost řídit třídu, práci žáků a vytvoření podmínek výuky	X
--	---

Znalost dokumentů k jeho práci	X
Ovládání administrativy evidence žáků	X
Schopný organizovat mimoškolní aktivity	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 26. Kompetence profesně a osobnostně kultivující - Přírodopis

Má znalosti všeobecného rozhledu	X
Schopný dodržovat zásady učitelské etiky, umí vystupovat ve škole	X
Schopný spolupracovat s kolegy	X
Schopný reflexe potřeb a zájmů žáků s pružnou reakcí	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 27. Kompetence informatická a informační - Přírodopis

Orientuje se v ICT technologiích	X
Schopný vyhledat, uložit, zpracovat a prezentovat informace	X
Schopnost dohledat veškeré informace a dodat do výuky	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Hospitace v předmětu Matematika

Třída – 9.B

Hodina – 2.

Předmět - Matematika

Téma hodiny – Úroková sazba

Průběh hodiny – Výuka byla plynulá a bez jakéhokoliv narušování s příjemnou pracovní atmosférou. Hodina začala vypočítáním příkladů formou zkoušení, které vyučující zadal minulou hodinu na domácí počítání. Žáci tak mají možnost získat plusovou dobrou známku. Po vysvětlení učiva žáci chodili k tabuli, procvičovali látku vypočítáváním příkladů. Z lavic se ozývaly rady. Vyučující využíval také práci ve skupinkách, kdy zadal

skupince čtyř až šesti žáků několik příkladů a skupinka je měla společně vypočítat. Do skupin dával žáky dobré s žáky slabšími a poté nechal slabší žáky za skupinu výpočty prezentovat. Tím docílil toho, aby i ti slabší dávali pozor a snažili se porozumět postupu.

Pomůcky v hodině – V hodině byly použity následující pomůcky:

- Tabule
- Tištěné materiály
- Meotar

Mezipředmětové vztahy a propojení předmětu s výpočetní technikou bylo realizováno následujícím způsobem. V hodině byl využit mezipředmětový vztah s předměty Výchova k občanství a ke zdraví (organizační charakter českého bankovníctví) a Informatikou (formou vyhledání informací o bankách na internetu).

Školní vzdělávací program a průřezová témata v hodině byla zabezpečena takto. Ve vyučovací hodině bylo využito jedno průřezové téma. V rámci Sociálního rozvoje byla začleněna dílčí témata Komunikace a Kreativita.

Zapojení žáků do výuky – Žáci byli zapojeni do výuky vyhledáním informací na internetu o bankách a pojmu úroková sazba. Tyto informace žáci upotřebili ve výuce a prezentovali ve třídě

Tabulka 28. Kompetence oborově předmětová - Matematika

Má znalosti ve svém oboru/transformace znalostí do obsahu výuky	X
Vytváří mezipředmětové vazby	X
Vyhledává a zpracovává informace pro výuku	X
Transformuje poznání z oboru do myšlení žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 29. Kompetence psychodidaktická - Matematika

Ovládá strategie učení a vyučování	X
Použití základního metodického repertoáru a jeho přizpůsobení	X
Znalost vzdělávacích programů školy	X

Znalost teorií hodnocení prolnutá s individuálními potřebami	X
ICT k podpoře učení žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 30. Kompetence obecně pedagogická - Matematika

Proces výchovy v komunikaci se žáky	X
Individuální rozvoj kvality žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 31. Kompetence diagnostická a intervenční - Matematika

Identifikuje žáky s poruchou učení – přizpůsobení výuky	Nevyužil ve výuce
Ovládá způsob vedení talentovaných žáků	X
Schopný rozpoznání patologických jevů ve třídě	X
Schopný zajistit kázeň ve třídě	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 32. Kompetence psychosociální a komunikativní - Matematika

Ovládá prostředky pro tvorbu příjemného klima třídy	X
Podporuje socializaci žáků	X
Orientuje se v náročných sociálních situacích	Nevyužil ve výuce
Uplatňuje efektivní způsob komunikace se žáky	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 33. Kompetence manažerská a normativní - Matematika

Dovednost řídit třídu, práci žáků a vytvoření podmínek výuky	X
Znalost dokumentů k jeho práci	X

Ovládání administrativy evidence žáků	X
Schopný organizovat mimoškolní aktivity	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 34. Kompetence profesně a osobnostně kultivující - Matematika

Má znalosti všeobecného rozhledu	X
Schopný dodržovat zásady učitelské etiky, umí vystupovat ve škole	X
Schopný spolupracovat s kolegy	X
Schopný reflexe potřeb a zájmů žáků s pružnou reakcí	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 35. Kompetence inforatická a informační - Matematika

Orientuje se v ICT technologiích	X
Schopný vyhledat, uložit, zpracovat a prezentovat informace	X
Schopnost dohledat veškeré informace a dodat do výuky	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Hospitace v předmětu Informatika

Třída – 8.C

Hodina – 1.

Předmět – Informatika

Téma hodiny – OpenOffice

Průběh hodiny – Hodina probíhala v pohodovém pracovním tempu s příjemnou a uvolněnou atmosférou. Jednalo se o sportovní třídu, která byla dost temperamentní, ale vyučující bez problémů zvládl udržet kázeň ve třídě. Autoritu vyučující udržoval při takové „Hře na pravidla“ s žáky, kdy vyučující dodržuje určité smluvené věci a žáci dodržují zase ty své. Tím zároveň žáky vychovává a připravuje je na setkání se společností nenucenou formou. Co se mi také velmi líbilo, bylo to, že žáci své práce museli prezentovat, tím se naučili vystupovat před lidmi a mít určitý zdravý projev bez trémy.

Naopak žáci, kteří prezentaci shlédli, tyto práce hodnotili a tím se učili prezentovat vlastní názor. V případě, že žák nevěděl určitý postup, mohl se zvednout z místa a zeptat se spolužáka, který si s tímto problémem věděl rady. Mohli se tak volně pohybovat po třídě a práce konzultovat mezi sebou, což přidávalo na pohodě a tvůrčí atmosféře ve třídě.

Pomůcky v hodině – V hodině byly používány následující pomůcky:

- Počítače
- Diaprojektor
- Tištěné materiály
- Tabule

Mezipředmětové vztahy a propojení předmětu s výpočetní technikou bylo realizováno následujícím způsobem. Propojení výuky s jinými předměty proběhlo formou, že výstupní práce v programu OpenOffice byla dokumentem nebo pomůckou pro předmět jiný.

Školní vzdělávací program a průřezová témata v hodině byla zabezpečena takto. Vyučovací hodinou se prolínala tři průřezová témata. V rámci Sociálního rozvoje bylo začleněno téma Komunikace, v Morálním rozvoji byla dílčí problematika zaměřena na Řešení problémů a rozhodování a v Mediální výchově bylo využito dílčích témat Stavba mediálních sdělení a Tvorba mediálního sdělení.

Zapojení žáků do výuky – Zapojení žáků do výuky probíhalo tak, že žák, který něco věděl o probírané látce, své znalosti prezentoval třídě. V průběhu hodiny žáci, kteří měli lepší znalosti nebo látku lépe pochopili, pomáhali méně zdatným žákům vysvětlením nebo spoluprací na jejich práci.

Tabulka 36. Kompetence oborově předmětová - Informatika

Má znalosti ve svém oboru/transformace znalostí do obsahu výuky	X
Vytváří mezipředmětové vazby	X
Vyhledává a zpracovává informace pro výuku	X
Transformuje poznání z oboru do myšlení žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 37. Kompetence psychodidaktická

Ovládá strategie učení a vyučování	X
Použití základního metodického repertoáru a jeho přizpůsobení	X

Znalost vzdělávacích programů školy	X
Znalost teorií hodnocení prolnutá s individuálními potřebami	X
ICT k podpoře učení žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 38. Kompetence obecně pedagogická - Informatika

Proces výchovy v komunikaci se žáky	X
Individuální rozvoj kvality žáků	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 39. Kompetence diagnostická a intervenční - Informatika

Identifikuje žáky s poruchou učení – přizpůsobení výuky	Nevyužil ve výuce
Ovládá způsob vedení talentovaných žáků	X
Schopný rozpoznání patologických jevů ve třídě	Nevyužil ve výuce
Schopný zajistit kázeň ve třídě	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 40. Kompetence psychosociální a komunikativní - Informatika

Ovládá prostředky pro tvorbu příjemného klima třídy	X
Podporuje socializaci žáků	X
Orientuje se v náročných sociálních situacích	X
Uplatňuje efektivní způsob komunikace se žáky	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 41. Kompetence manažerská a normativní - Informatika

Dovednost řídit třídu, práci žáků a vytvoření podmínek výuky	X
Znalost dokumentů k jeho práci	X
Ovládání administrativy evidence žáků	X
Schopný organizovat mimoškolní aktivity	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 42. Kompetence profesně a osobnostně kultivující - Informatika

Má znalosti všeobecného rozhledu	X
----------------------------------	---

Schopný dodržovat zásady učitelské etiky, umí vystupovat ve škole	X
Schopný spolupracovat s kolegy	X
Schopný reflexe potřeb a zájmů žáků s pružnou reakcí	X

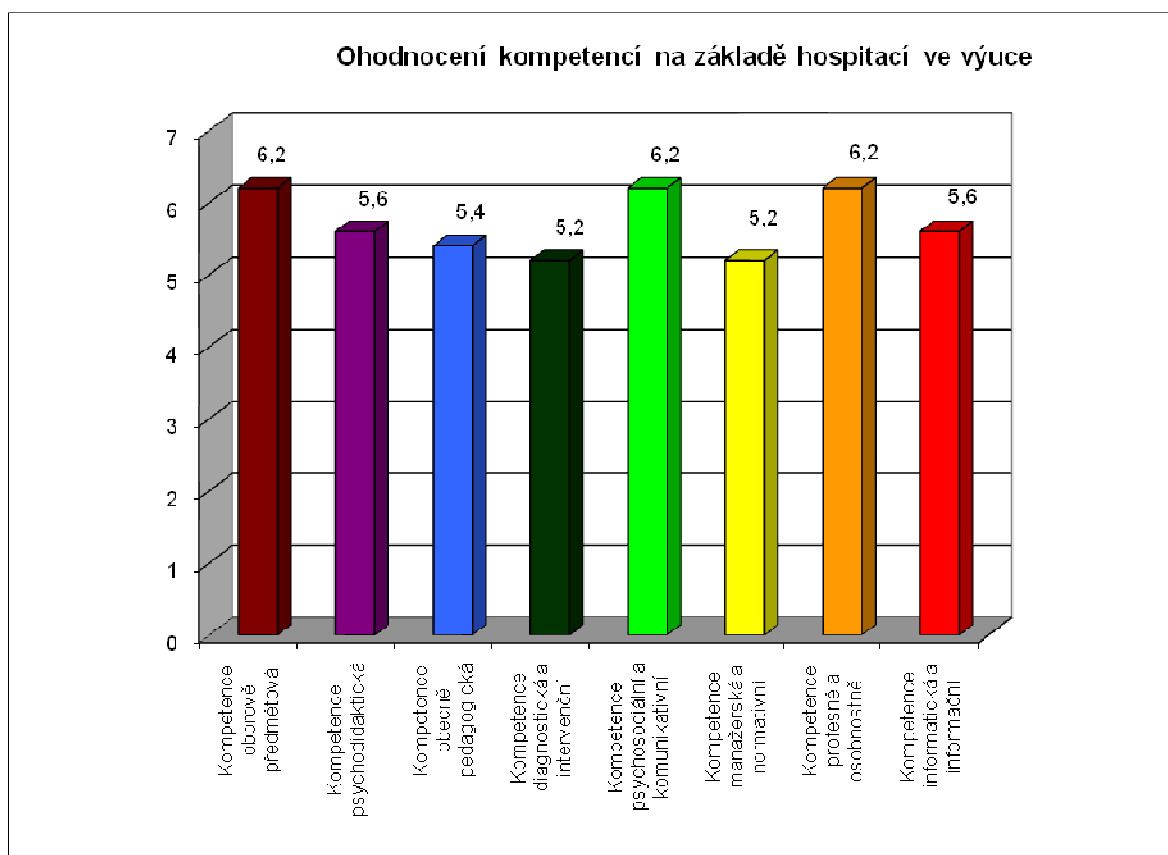
Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Tabulka 43. Kompetence informatická a informační - Informatika

Orientuje se v ICT technologiích	X
Schopný vyhledat, uložit, zpracovat a prezentovat informace	X
Schopnost dohledat veškeré informace a dodat do výuky	X

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Z výše uvedených hospitací jsem vytvořil graf 15, pro porovnání s grafem 13, jak své kompetence ohodnotili sami vyučující a jak jsem vyučující ohodnotil já.

Graf 15. Hodnocení kompetencí na základě hospitací ve výuce autora práce

Pro přehlednost uvádím tabulku 44 s výsledky hodnocení z dotazníků a z hospitací.

Tabulka 44. Přehled výsledného hodnocení kompetencí učitele

Kompetence	Výsledné hodnocení z dotazníku	Výsledné hodnocení z hospitací
Kompetence oborově předmětová	5,95	6,2
Kompetence psychodidaktická	5,19	5,6
Kompetence obecně pedagogická	5,38	5,4
Kompetence diagnostická a intervenční	4,62	5,2
Kompetence psychosociální a komunikativní	5,43	6,2
Kompetence manažerská a normativní	4,76	5,2
Kompetence osobnostně kultivující	5,57	6,2
Kompetence informatická a informační	5,52	5,6

5.7 Shrnutí výzkumu

Z provedeného výzkumu můžeme vyvodit následující závěry:

Na Základní škole v Zubří je v učitelském sboru 79,2 % žen. Průměrná doba působení učitelského sboru ve školství je 20,2 let a každý učitel vyučuje průměrně téměř 3 předměty.

66,7 % učitelů je spokojeno s materiálním vybavením školy. Dobrou materiální vybavenost školy dokládá i výčet pomůcek, které učitelé vypsali. 33,3 % učitelů s vybavením spokojeno není a uvádí, co jim schází.

Vztah mezi učiteli a klima na škole je dle výzkumu velmi dobré, což je jistě základ pro kvalitní výuku.

Z celkového počtu učitelů na škole 91 % uvedlo, že začleňují mezioborovou kooperaci do svých předmětů. Z toho 29,2 % učitelů využívá mezioborovou kooperaci mezi všemi předměty.

Jen 16,7 % dotazovaných vidí přínos ve školním vzdělávacím programu. Ostatní přínos v ŠVP nevidí nebo o něm neví. Jako důvody uvádějí formálnost dokumentů, zbytečnou

administrativu navíc, a že při současných podmínkách ve školství nelze náplň dokumentů splnit. Postoj učitelů k průřezovým tématům byl obdobný jako ke školnímu vzdělávacímu programu.

Z aktivizujících výukových metod preferuje diskusi ve svých hodinách 75 % dotázaných učitelů. Jen 4,2 % učitelů se snaží zařadit každou novinku, která se v oboru objeví, do výuky. 87,5 % učitelů zařazuje novinky do svých předmětů, pokud na nějakou narazí. Z celkového množství respondentů využívá 62,5 % pro své přípravy pravidelně počítač, 33,3 % využívá počítač pro tvorbu příprav občas a jen 4,2 % respondentů nevyužívá počítač pro tvorbu příprav vůbec.

Za stěžejní kompetence učitele považují učitelé kompetenci psychosociální a komunikativní, kompetenci oborově předmětovou a kompetenci profesně a osobnostně kultivující. V následujícím ohodnocení vlastních kompetencí na hodnotící škále od 1 do 7 se učitelé ohodnotili nejlepší průměrnou hodnotou 5,92 bodů u kompetence oborově předmětové a nejhorší hodnocení 4,62 bodů měla kompetence diagnostická a intervenční. Celková průměrná hodnota vlastního hodnocení kompetencí dosáhla 5,3 bodů.

Výsledky dotazníkového výzkumu jsem si ověřil následnými hospitacemi ve vyučovacích hodinách Českého jazyka, Zeměpisu, Přírodopisu, Matematiky a Informatiky. Hodnoty a výsledky výzkumu mi hospitace potvrdily.

ZÁVĚR

Učitel je jednou ze základních determinant ve vyučovacím procesu. To, jak působí na žáky, záleží na mnoha faktorech. Co se učitel nemůže naučit, ale s čím přichází na svět, je jeho osobnost, kterou v dalším životě kultivuje. Uvedená okolnost mu může v práci velmi pomoci. Rezervy, které má každá osobnost, může učitel ve svém působení kompenzovat svými znalostmi, zkušenostmi a dlouholetou praxí. V dnešní době jsou na učitele kladeny stále větší nároky ve všech směrech. Učitel již není jen ten, kdo přijde do výuky, učivo vyloží, poté obsah vyzkouší a jde domů. Ambice současného učitele jsou kladeny do oblasti neustálého profesního zkvalitňování. Ve spolupráci s rodiči působí jako vychovatel dětí a mládeže. Ve vztahu k mladé generaci je sice edukátor, formální autorita, ale také kladná osobnost vnímaná žáky jako kamarád.

Aby mohl učitel vykonávat svou profesi dobře, potřebuje mít jasno, jak vyhoví profesním nárokům kladeným na jeho osobu. Tomu napomáhají kompetence učitele, které v obecné rovině popisují to, co by učitel měl umět a jakými vlastnostmi by měl disponovat. Vnější výraz odborné erudovanosti učitele lze mimo jiné nalézt v dokumentu, jakým je rámcový a školní vzdělávací program a v budoucnosti zpracovaný standard. K tomu, aby vše mohlo správně fungovat, je třeba učitelům vytvořit náležité prostředí a podmínky pro jejich práci.

Na základě zpracování teoretické a praktické části mé diplomové práce se domnívám, že cíle, které jsem pro tuto práci vytyčil, byly splněny. Z realizovaného výzkumu vyplývá, že učitelé na Základní škole Zubří mají velmi dobré podmínky k výuce žáků, a to nejen materiální, ale i sociální. Tito učitelé disponují potřebnými znalostmi a dovednostmi, které jsou potřebné ke kvalitnímu vykonávání jejich profese. Při hodnocení vlastních kompetencí byli z mého pohledu zbytečně kritičtí. V hospitacích, které jsem prováděl, se mi jejich kompetence jeví na velmi dobré úrovni. Učitelé uvedli nedostatky především v materiálním vybavení školy, ale vědí, že je nemožné vyhovět všem jejich nárokům. Velmi dobrý nápad byl uveden v jednom dotazníku a to, že by bylo dobré mít partnerskou školu, se kterou by učitelé prováděli navzájem hospitace a tím by porovnávali a zkvalitňovali vlastní výuku. Z mého pohledu je Základní škola Zubří na velmi dobré úrovni, je jen třeba dále se ubírat tímto směrem. Vedení školy i učitelé Základní školy Zubří se mnou rádi spolupracovali. Byl jsem požádán ředitelem školy o poskytnutí této diplomové práce jako jednoho z nástrojů pro jejich zpětnou vazbu.

ZÁVĚR V ANGLIČTINĚ

A teacher is one of the basic determinants in the teaching process. The way how he effects the students is dependent on many factors. A teacher's personality is inborn and the teacher cultivates it all his life. This can help him during his professional life. Every individual has some reserves in their personality but the teacher can compensate them with his knowledge and years of experience. For the teacher these days are very demanding in all ways. The teacher is not the one who performs in the class without any preparation and then goes home. Modern teacher's ambition is neverending improvement of his professional qualities. In cooperation with parents he functions as a tutor for children and young people. The young generation perceives him as an educator, formal authority but also a positive person who behaves like a friend.

The teacher has to know how to satisfy the demands on his personality if he wants to be good at his profession. His qualification should correspond to his skills and knowledge. The external expression of the teacher's professional erudition is also available in the General Educational Scheme and in the Standard.

To make sure that everything works without any problems, it is important to create an appropriate environment and conditions for the teacher. On the basis of my theoretical and practical parts of my diploma thesis, I assume that the objectives have been realized. The result of the research shows that the primary school teachers in Zubri have very good material and social conditions for teaching. The teachers dispose of the necessary knowledge and skills that are needed for the first-rate performance in their profession. While they were evaluating their own qualification and skills, they were too critical. When I observed them in the inspections of classes, their qualification and skills seemed to be at a very good level. Above all, the teachers mentioned the insufficiency in material equipment of the school but they know that it is impossible to satisfy all their requirements. In one of the questionnaires there appeared a very good idea that the school should cooperate with another school where the teachers would do mutual school inspections and compare their classes. This would help them to improve their teaching.

In my opinion, the primary school in Zubri is at a very good level, it is just important to follow this direction. The teachers and school management enjoyed cooperating with me. I

was asked by the headmaster to pass on a copy of my diploma thesis so the school can use it for feedback.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BELZ, H., SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení : východiska, metody, cvičení a hry*. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6.
- [2] BRENÍKOVÁ, M. *Standard učitele – u nás utopie?* [online]. 2009 [cit.2009-01- 9].
Dostupný z WWW: <<http://spunt.centrum.cz/skolaci/vychova-vzdelani/2009/10/9/clanky/standard-ucitele-u-nas-utopie/>>.
- [3] ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.
- [4] ČERNOCHOVÁ, M. *ICT kompetence učitele I*. [online]. 2005 [cit.2009-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.jsi.cz/clanky/vyuka/200303234979>>.
- [5] ČERNOCHOVÁ, M. *ICT kompetence učitele II*. [online]. 2005 [cit.2009-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.jsi.cz/clanky/vyuka/200303234980>>.
- [6] FENSTERMACHER, G., SOLTIS, J. *Vyučovací styly učitelů*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-471-7.
- [7] FRANIOK, P., KNOTOVÁ, D. *Učitel a žák v současné škole*. Brno : Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4752-5
- [8] GAVORA, P. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno : Paido, 2005. ISBN 80-85867-94-X.
- [9] *Historie školy*. [online]. 2006 [cit.2009-11-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.zszebri.cz/skola/historie.html>>.
- [10] ICT ve školách. *Řízení školy*. 2008, č. 11, s. 13-14.
- [11] KALHOUS, Z., OBST, O., a kol. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- [12] KŠPÁRKOVÁ, J., *Výzkumný nástroj pro evaluaci školního klimatu: konstrukce a aplikace v praxi*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-0.

- [13] KESNER, Z., Kompetence učitelů 1. část. *Řízení školy*. 2009, č. 8, s. 24-29.
- [14] KESNER, Z., Kompetence učitelů 2. část. *Řízení školy*. 2009, č. 9, s. 21-24.
- [15] *Klíčové kompetence učitele přírodovědných předmětů v oblasti ICT*. [online]. [cit.2009-12-11]. Dostupný z WWW: <http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:YtLeHDhZGiwJ:artemis.osu.cz:8080/artemis/uploaded/215_1_Korespondencni_ukol.pdf+ict+kompetence+ucitelu&hl=cs&gl=cz&sig=AHIEtbT_qdMw-sTs2M_w6wXGY_ewCdxRJw>.
- [16] KOHOUTEK, R. *Základy pedagogické psychologie*. Brno : CERM, 1996. ISBN 80-8586-794-X.
- [17] KYRIACOU, CH. *Klíčové dovednosti učitele : cesty k lepšímu vyučování*. 2. vyd. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-965-8.
- [18] LAJČÍKOVÁ, M. *Učitel na základní škole*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2008. Vedoucí práce: Ing. Mgr. Svatava Kašpárková Ph.D.
- [19] MAŇÁK, J., JANÍK, T., ŠVEC, V. *Kurikulum v současné škole*. Brno : Paido, 2008. ISBN 978-80-7315-175-1.
- [20] MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno, 1995. ISBN 80-210- 1070-3.
- [21] NELEŠOVSKÁ, A. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha : Grada, 2005. ISBN 80-247-0738-1.
- [22] NEUMAJER, O. *ICT kompetence učitelů*. Praha, 2007. 167 s. Disertační práce na Pedagogické fakultě UK.
- [23] NEUMAJER, O. *Podmínky pro využívání ICT ve vzdělávání*. 2007 [cit.2009-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.c-agency.cz/podminky-pro-vyuzivani-ict-ve-vzdelavani-1193600009>>.
- [24] PAŘÍZEK, V. *Učitel a jeho povolání*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988.

- [25] PRŮCHA, J. *Učitel : současné poznatky o profesi*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-621-7.
- [26] PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 3. vyd. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-047-X.
- [27] PRŮCHA, J. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
- [28] PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky : úvod do studie oboru*. 1. vyd. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.
- [29] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- [30] RÝDL, K., KOŠTÁLOVÁ, H., PÍŠOVÁ, M. *Tvorba profesního standardu kvality učitele (Vstupní dokument pro veřejnou diskusi)* [online]. Praha: MŠMT 2009 [cit.2010-01-18].
Dostupný z WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakladni/VS_Tvorba_standardu_vstupnidokumentproverejnoudiskusi.pdf>.
- [31] Standard kvality profese učitele. *Učitelství noviny*. 2.6.2009, roč. 112, č. 22-23, s. 14-40.
- [32] *Stanovisko pracovní skupiny k tvorbě „Standardu kvality profese učitele“ k zastavení práce na tomto klíčovém dokumentu*. [online] 2009 [cit. 2010-01-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskaskola.cz/2009/10/stanovisko-pracovni-skupiny-k-tvorbe.html>>.
- [33] *Stonožka – hnutí na vlastních nohou*. [online]. 2006 [cit.2009-11-01]. Dostupný z WWW <<http://www.zszebri.cz/skola/stonozka.html>>.
- [34] ŠIKULKA, M. Standard učitele? Pouze jedna část soukolí. *Učitelství zpravodaj* [online]. 2009 [cit. 2010-01-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.ucitelskyzpravodaj.cz/aktualne/tabid/331/articleType/ArticleView/articleId/414/Standard-uitele-Pouze-jedna-st-soukol.aspx>>.
- [35] *ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro základní vzdělávání*. [online]. 2006 [cit.2009-11-01].

Dostupný z WWW: <http://www.zszubri.cz/svp/2009_10/VERZE%203%20%C5%A1k.%20rok%202009-2010.pdf>.

- [36] ŠVEC, V. *Pedagogické znalosti učitele : teorie a praxe*. Praha : ASPI, 2005. ISBN 80-7357-072-6.
- [37] *Ttnet ČR a profesní standardy učitelů*. [online]. 2008 [cit.2010-01-18]. Dostupný z WWW: < <http://www.nuov.cz/ttnet/ttnet-cr-a-profesni-standardy-ucitelu>>.
- [38] *Zkušený učitel (expert)*. [online]. 2005-2009 [cit.2009-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=966>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AJ	Anglický jazyk
ČJ	Český jazyk
DĚ	Dějepis
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
EK	Ekologie
FY	Fyzika
HV	Hudební výchova
CH	Chemie
I	Informatika
ICT	Informační a komunikační technologie
M	Matematika
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OŠŠ	Osmiletá střední škola
PŘ	Přírodopis
ŠVP	Školní vzdělávací program
TIS	Technologie informační společnosti
TV	Tělesná výchova
VOZ	Výchova k občanství a ke zdraví
VV	Výtvarná výchova
ZDŠ	Základní devítiletá škola
ZE	Zeměpis

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Korespondence funkcí školy a cílů vzdělávání	26
Obrázek 2 – První jednotřídná škola.....	48
Obrázek 3 – Jubilejní měšťanská škola T. G. Masaryka	49
Obrázek 4 – Logo hnutí Stonožka	52

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Pohlaví.....	60
Graf 2. Využití didaktických pomůcek ve výuce.....	61
Graf 3. Dostatečnost materiálního vybavení na škole.....	62
Graf 4. Graf vypovídající o vztazích na škole mezi učiteli.....	63
Graf 5. Graf vypovídající o atmosféře a vnitřním klima na škole	64
Graf 6. Využití mezipředmětových vztahů s předmětem Výpočetní technika	66
Graf 7. Jak je vnímán školní vzdělávací program.....	67
Graf 8. Ztotožnění vyučujících s průřezovými tématy.....	68
Graf 9. Diskuse v hodinách se žáky.....	69
Graf 10. Využití počítače pro tvoření příprav.....	70
Graf 11. Graf aktualizace příprav	71
Graf 12. Stěžejní kompetence	72
Graf 13. Hodnocení vlastních kompetencí.....	73
Graf 14. Schází učitelům na škole něco k vyšší úrovni učení.....	74
Graf 15. Hodnocení kompetencí na základě hospitací ve výuce autora práce.....	90

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1. Výčet chybějícího materiálního vybavení.....	62
Tabulka 2. Způsob využití mezipředmětového vztahu s předmětem Výpočetní technika	66
Tabulka 3. Souhrn věcí, které vyučujícím na škole chybí	74
Tabulka 4. Kompetence oborově předmětová - Český jazyk.....	76
Tabulka 5. Kompetence psychodidaktická - Český jazyk.....	76
Tabulka 6. Kompetence obecně pedagogická - Český jazyk	77
Tabulka 7. Kompetence diagnostická a intervenční - Český jazyk.....	77
Tabulka 8. Kompetence psychosociální a komunikativní - Český jazyk.....	77
Tabulka 9. Kompetence manažerská a normativní - Český jazyk	77
Tabulka 10. Kompetence profesně a osobnostně kultivující - Český jazyk	78
Tabulka 11. Kompetence infromatická a informační - Český jazyk.....	78
Tabulka 12. Kompetence oborově předmětová - Zeměpis	79
Tabulka 13. Kompetence psychodidaktická – Zeměpis.....	80
Tabulka 14. Kompetence obecně pedagogická - Zeměpis.....	80
Tabulka 15. Kompetence diagnostická a intervenční - Zeměpis	80
Tabulka 16. Kompetence psychosociální a komunikativní - Zeměpis	80
Tabulka 17. Kompetence manažerská a normativní - Zeměpis	81
Tabulka 18. Kompetence profesně a osobnostně kultivující - Zeměpis	81
Tabulka 19. Kompetence infromatická a informační - Zeměpis	81
Tabulka 20. Kompetence oborově předmětová - Přírodopis	82
Tabulka 21. Kompetence psychodidaktická - Přírodopis	82
Tabulka 22. Kompetence obecně pedagogická - Přírodopis.....	83
Tabulka 23. Kompetence diagnostická a intervenční - Přírodopis	83
Tabulka 24. Kompetence psychosociální a komunikativní - Přírodopis	83
Tabulka 25. Kompetence manažerská a normativní - Přírodopis	83
Tabulka 26. Kompetence profesně a osobnostně kultivující - Přírodopis	84
Tabulka 27. Kompetence infromatická a informační - Přírodopis.....	84
Tabulka 28. Kompetence oborově předmětová - Matematika.....	85
Tabulka 29. Kompetence psychodidaktická - Matematika.....	85
Tabulka 30. Kompetence obecně pedagogická - Matematika	86

Tabulka 31. Kompetence diagnostická a intervenční - Matematika.....	86
Tabulka 32. Kompetence psychosociální a komunikativní - Matematika.....	86
Tabulka 33. Kompetence manažerská a normativní - Matematika.....	86
Tabulka 34. Kompetence profesně a osobnostně kultivující - Matematika.....	87
Tabulka 35. Kompetence informatická a informační - Matematika.....	87
Tabulka 36. Kompetence oborově předmětová - Informatika.....	88
Tabulka 37. Kompetence psychodidaktická.....	88
Tabulka 38. Kompetence obecně pedagogická - Informatika.....	89
Tabulka 39. Kompetence diagnostická a intervenční - Informatika.....	89
Tabulka 40. Kompetence psychosociální a komunikativní - Informatika.....	89
Tabulka 41. Kompetence manažerská a normativní - Informatika.....	89
Tabulka 42. Kompetence profesně a osobnostně kultivující - Informatika.....	89
Tabulka 43. Kompetence informatická a informační - Informatika.....	90
Tabulka 44. Přehled výsledného hodnocení kompetencí učitele.....	91

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI

Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

Jmenuji se Štěpán Randýsek a studuji na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně obor Učitelství informatiky pro ZŠ a SŠ. Tento rok končím studium a v mé diplomové práci vypracovávám formou dotazníku průzkum kvality vyučování na Základní škole Zubří. Proto Vás prosím o spolupráci a vyplnění dotazníku, což by Vám nemělo zabrat více jako 15 minut. Otázky jsou uzavřené (škálování kvality hodnocení je vzestupné od 1, což je hodnocení velmi špatné až do 7, velmi dobré hodnocení), otevřené a polootevřené.

1. Jste:

Žena

Muž

2. Kolik let již vyučujete?

.....

3. Jaký předmět vyučujete?

.....

4. Kterých didaktických pomůcek využíváte ve své výuce?

Tištěné materiály

Počítač

Tabule

Meotar

Vizuální předměty

Dataprojektor

Jiné: .....

5. Vyhovují Vám materiální podmínky, které máte pro výuku na škole?

Ano

Ne

6. V případě, že jste na předchozí otázku odpověděli záporně, co Vám na škole schází?

.....

.....

7. Vztahy mezi kantory na škole jsou?

Prosím, vyberte nejlépe odpovídající bod z nabídnuté škály.

Velmi špatné 1   7 Velmi dobré

8. Atmosféra a vnitřní klima na škole je?

Velmi špatné 1   7 Velmi dobré

9. Kterých mezipředmětových vztahů využíváte ve svém předmětu?

.....
.....

10. Jak využíváte mezipředmětových vztahů s předmětem Výpočetní technika?

.....
.....

Nevyužívám

11. Vnímáte Školní vzdělávací program jako pozitivní přínos školy?

Ano

Ne

Nevím

Odpověď zdůvodněte: .....

Ztotožnil(a) jste se zařazováním průřezových témat do výuky?

Ano

Ne

Nepociťuji změnu

12. Dochází ve vašich hodinách k diskusím se žáky o probírané problematice?

Ano

Ne

Občas

13. Využíváte počítač pro tvorbu příprav na výuku?

Ano

Ne

Občas

14. Aktualizujete své přípravy na hodinu dle aktuálního dění ve světě?

Ano, snažím se o zařazení každé novinky do výuky.

Ano, když na nějakou novinku narazím, zařadím ji do výuky.

Ne, jen když se někdo o něčem zmíní, reaguji.

Ne, nic takového nedělám.

Jiná odpověď: .....

15. Které kompetence učitele považujete za stěžejní? Zatrhněte jednu odpověď.

Kompetence oborově předmětová

Kompetence psychodidaktická

Kompetence obecně pedagogická

Kompetence diagnostická a intervenční

Kompetence psychosociální a komunikativní

Kompetence manažerská a normativní

Kompetence profesně a osobnostně kultivující

Kompetence inforatická a informační

16. Jak vidíte současnou úroveň svých vlastních kompetencí?

Kompetence oborově předmětová

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Kompetence psychodidaktická

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Kompetence obecně pedagogická

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Kompetence diagnostická a intervenční

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Kompetence psychosociální a komunikativní

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Kompetence manažerská a normativní

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Kompetence profesně a osobnostně kultivující

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

Kompetence infromatická a informační

Velmi špatná 1   7 Velmi dobrá

17. Je něco, co Vám na škole schází k tomu, aby Vaše výuka byla ještě na vyšší úrovni?

.....
.....

Ne

Tato otázka byla poslední v dotazníku.

Děkuji za spolupráci a přeji hezký den.